

Zamjenici ministara

Informacijski dokumenti

CM/Inf/DH(2008)7 konačno 15. siječnja 2009. godine¹

Nadzor nad isplatama iznosa dosuđenih na ime pravične naknade: pregled sadašnje prakse Odbora ministara

Memorandum koji je pripremio Odjel za izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava (DH-HL)

Bilješka: u ovom memorandumu Tajništva izložena je trenutna praksa Odbora ministara iz područja nadzora nad isplatama iznosa dosuđenih na ime pravične naknade. On ne obvezuje ni Odbor ministara ni države članice. Po svojoj prirodi, to je dokument koji se razvija (vidi Prethodne primjedbe u daljnjem tekstu) te će stoga biti ažuriran u skladu s razvojem prakse Odbora.

PRETHODNE PRIMJEDBE

U mnogim se predmetima informacije koje su bitne za plaćanje pravične naknade pojavljuju već u presudi Suda.

Međutim te informacije nisu uvijek dovoljne za rješavanje određenih pitanja koja se ponavljaju ili su jednokratna, a tiču se načina isplate pravične naknade. To je dovelo do želje da Tajništvo sastavi dokument koji ukazuje na praksu primjenjivu u odnosu na nadzor nad isplatama pravične naknade.

Stoga je svrha ovog dokumenta predstaviti praksu koju su do sada primjenjivale države i zamjenici ministara u odnosu na određena pitanja, u smislu rješenja koje je prihvatio Sud, te naglasiti ona pitanja koja zaslužuju daljnje pojašnjenje.

SADRŽAJ

UVOD	4
Opća načela	4
1. Bezuvjetna obveza plaćanja u skladu s odredbama Konvencije i presuda	4
2. Stavljanje na raspolaganje primatelju jednako je plaćanju	5
1. PRIMATELJI PRAVIČNE NAKNADE	5
<i>1.1 Načelo: plaćanje osobi koju je Sud označio kao primatelja .....</i>	<i>5</i>
<i>1.1.1 Općenito .....</i>	<i>5</i>
<i>1.1.2 Problemi pri određivanju korisnika .....</i>	<i>6</i>
<i>1.2 Punomoć .....</i>	<i>6</i>
<i>1.2.1 Pitanja koja se odnose na potrebu za izdavanjem punomoći i njen oblik .....</i>	<i>6</i>
<i>1.2.2 Je li punomoć za isplatu pravične naknade obvezujuća za državu članicu .....</i>	<i>6</i>
<i>1.3. Problem solidarnih isplata nekolicini osoba .....</i>	<i>7</i>
<i>1.4 Plaćanje osobi koja nije primatelj kojeg je odredio Sud .....</i>	<i>7</i>
<i>1.4.1 Primatelj kojeg je odredio Sud je maloljetnik .....</i>	<i>7</i>
<i>1.4.2 Primatelj kojeg je odredio Sud je osoba bez poslovne sposobnosti ili osoba s ograničenom poslovnom sposobnošću .....</i>	<i>8</i>
<i>1.4.3 Primatelj - pojedinac je umro .....</i>	<i>8</i>
<i>1.4.4 Primatelj kojeg je odredio Sud je pravna osoba koju vodi upravitelj imenovan od strane suda/u postupku je likvidacije/raspuštanja .....</i>	<i>9</i>
<i>1.4.5 Primatelj kojeg je odredio Sud je pravna osoba koja više ne postoji u svom prvotnom obliku .....</i>	<i>9</i>
<i>1.4.6 Primatelj kojeg je odredio Sud je u pritvoru .....</i>	<i>10</i>
<i>1.4.7 Primatelj kojeg je odredio Sud je nestao (tj. ne može ga se pronaći niti kontaktirati) .....</i>	<i>10</i>
<i>1.4.8 Primatelj odbija primiti dosuđene iznose .....</i>	<i>10</i>
<i>1.4.9 Pogrešno plaćanje, slučaj koji se rijetko događa .....</i>	<i>10</i>
2. MJESTO PLAĆANJA	10
Prebivalište primatelja kao pravilo	10
3. ROK ZA PLAĆANJE PRAVIČNE NAKNADE	11
<i>3.1. Obveza plaćanja u roku koji odredi Sud .....</i>	<i>11</i>
<i>3.1.1. Načelo plaćanja u roku koji odredi Sud .....</i>	<i>11</i>
<i>3.1.2 Značaj i određivanje dana isplate .....</i>	<i>11</i>
<i>a) Značaj dana isplate .....</i>	<i>11</i>
<i>b) Određivanje dana isplate .....</i>	<i>11</i>
<i>c) Dokaz izvršenog plaćanja .....</i>	<i>12</i>
<i>3.1.3 Tko snosi rizik u slučaju promjene okolnosti tijekom procesa plaćanja? .....</i>	<i>13</i>
<i>3.2 Plaćanje izvan roka koji je odredio Sud .....</i>	<i>14</i>

3.2.1 Načelo plaćanja zatezne kamate u slučaju plaćanja izvan roka	14
(a) Osnova ovog načela	14
b) Primjena načela	14
c) Posebni problemi u slučaju izmjene, ispravka ili tumačenja⁷⁰	15
3.2.2 Odstupanje od načela u određenim slučajevima	16
a) Slučajevi neznantog zakašnjenja s plaćanjem	16
b) Pitanje moguće odgovornosti primatelja	16
4. UPOTREBLJENA VALUTA	17
4.1 Valuta u kojoj je izvršeno plaćanje	17
4.1.1 Opća razmatranja	17
4.1.2 Problematične situacije	18
4.2 Tečaj	18
5. PLJENIDBA, OPOREZIVANJE I NAPLATA NAKNADE ZA PLAĆANJE	19
5.1 Pljenidba¹¹⁴	19
5.1.1 Dugovi povezani s povredom	19
5.1.2 Ostali dugovi (nema uzročne veze s povredom)	19
5.2 Oporezivanje	22
5.3 Provizija i ostale naknade za plaćanje	23

UVOD

Opća načela

1. Bezuvjetna obveza plaćanja u skladu s odredbama Konvencije i presuda

1. Sukladno članku 41. Europske konvencije o ljudskim pravima („Konvencija“): „Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućuje samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.“²

2. Članak 46. Konvencije glasi kako slijedi:

1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.

2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.

3. Kad se ova dva članka čitaju povezano, jasno je da su plaćanje iznosa koje je Sud dosudio na ime pravične naknade i plaćanje zatezne kamate obveze koje tužene države imaju u sklopu izvršenja konačnih presuda te da je stoga Odbor ministara nadležan za nadzor nad tim isplatama.

4. Odbor ministara redovito je isticao da je obveza postupanja po presudama Suda bezuvjetna. Država se ne može pozvati na posebnosti svog domaćeg pravnog sustava kako bi opravdala nepoštivanje obveza koje ima na temelju Konvencije.

5. Stoga se, ako su iznos dosuđene naknade, valuta, primatelj, rok za isplatu i mjesto plaćanja, te stopa zatezne kamate jasno određeni, ovi elementi plaćanja ne mogu jednostrano mijenjati i obvezujući su za državu, bez iznimke. Međutim, u konkretnim je situacijama u praksi bilo dozvoljeno da sporazum o isplati drugačiji od onoga što je predviđeno presudom (kao što je drugačije mjesto plaćanja ili valuta, za više detalja vidi u daljnjem tekstu)³ bude, uz suglasnost stranaka, prihvaćen kao zadovoljavajući.

6. Posebno kada je riječ o zateznoj kamati, treba primijetiti da ta kamata služi samo održavanju vrijednosti pravične naknade te da ona nema karakter kazne.⁴

7. Imajući to na umu, treba znati da su države ponekad suočene sa situacijama u kojima se pokaže da je teško staviti pravičnu naknadu na raspolaganje podnositelju iz razloga koji nisu povezani s državom – npr. podnositelj je nestao ili nedostaju potrebne informacije za isplatu (adresa, bankovni račun, itd.), ili čak i sa situacijama u kojima se plaćanje kamate čini neopravdanim zbog malog iznosa koji bi trebalo platiti. U praksi se ti problemi mogu lako riješiti. Prvenstveno, kao što je objašnjeno u daljnjem tekstu, prihvaćaju se, na primjer, razni načini stavljanja pravične naknade na raspolaganje podnositelju, koji omogućuju da se u većini situacija plaćanje brzo izvrši. Nadalje, iskustvo pokazuje da većina podnositelja ne ustraje na pravu na isplatu zatezne kamate u slučajevima zanemarivih zakašnjenja u plaćanju.

2. Stavljanje na raspolaganje primatelju jednako je plaćanju

8. Kako bi se moglo potvrditi da plaćanje ispunjava uvjete navedene u presudi Suda, potrebno je točno utvrditi datum kad je ono izvršeno.

9. Čak i ako je dobivanje potvrde od podnositelja za iznose o kojima je riječ često najbolji dokaz plaćanja, smatralo se da nije niti moguće (zbog broja predmeta), niti pošteno (neki podnositelji su nestali ili su preuzeli pravičnu naknadu tek dugo nakon što im je bila stavljena na raspolaganje) tražiti takav dokaz kako bi se omogućilo državi da ispunji svoju obvezu plaćanja.

10. Praksa je Odbora mišljenje da „plaćanje“ znači „stavljanje (dužnih iznosa) na raspolaganje“ primatelju pravične naknade, na bilo koji način, ako je učinkovit u razumnoj mjeri. Metode stavljanja na raspolaganje korisniku mogu biti različite, kao što je plaćanje bankovnim prijenosom, čekom ili nalogom, polog novca na bankovni račun na ime podnositelja, stavljanje novca u banku za službene pologe, u nacionalnu banku ili drugo nadležno tijelo, itd. Bitno je da novac treba biti na raspolaganju podnositelju i da on ili ona trebaju, koliko je moguće, biti o tome obaviješteni. S obzirom na raznolikost sredstava koja se koriste da bi se novac stavio na raspolaganje podnositelju, razlikuju se i dokazi ili potvrde o plaćanju koje dostavljaju države - naravno, uvijek u pisanom obliku (vidi 3.1.2 c).

11. Ako se dosuđeni iznos podnositelju stavi na raspolaganje u roku, obveza plaćanja zatezne kamate ne postoji, čak i ako podnositelj iznos podigne tek nakon isteka roka za plaćanje. Međutim, ako su iznosi stavljeni na raspolaganje podnositelju nakon proteka roka, kamatu treba platiti za razdoblje od proteka roka do dana kad su mu/joj stavljeni na raspolaganje.

1. PRIMATELJI PRAVIČNE NAKNADE

1.1 Načelo: plaćanje osobi koju je Sud označio kao primatelja

1.1.1 Općenito

12. U velikoj većini predmeta, Sud u izreci presude određuje podnositelja, žrtvu povrede, kao primatelja dosuđenog iznosa. Stoga, u načelu, plaćanje treba izvršiti toj osobi⁵.

13. Ako podnositelja zastupa odvjetnik, plaćanje se obično izvrši odvjetniku na temelju punomoći koju je u tu svrhu izdao podnositelj (vidi točku 1.2 u daljnjem tekstu). Neke države smatraju plaćanje odvjetniku uobičajenim načinom plaćanja⁶. Ponekad sam Sud izričito određuje plaćanje podnositelju putem njegovog odvjetnika pred Sudom.

14. Nadalje, ako Sud sazna za važnu promjenu činjenica koja se odnosi na poslovnu sposobnost podnositelja ili na sukobe interesa između podnositelja i osobe koja je temeljem nacionalnog prava uobičajeno ovlaštena primiti pravičnu naknadu, tada presude obično sadrže naznake o prikladnom primatelju koji, ako je to potrebno, nije podnositelj. Do određivanja nekog drugog primatelja koji nije podnositelj može doći i na temelju podnositeljevog zahtjeva iz drugih razloga, na primjer, da se osigura plaćanje njegovih odvjetnika.

15. Sud je, na primjer, nekoliko puta dosudio pravičnu naknadu za troškove i izdatke izravno punomoćniku podnositelja⁷. Kako bi se izbjegli sukobi interesa, Sud je također naložio plaćanje iznosa izravno maloljetnoj djeci, isključivši tako redovno pravo roditelja ili skrbnika da prime dotične iznose⁸. Kako bi se što više čuvali interesi umrle ili nestale osobe, Sud također može dosuditi iznos trećoj osobi, kojoj je dana odgovornost da je čuva u korist nasljednika⁹. Što se tiče praćenja učinkovitosti takvih isplata posebno imenovanim osobama, Odbor se redovito oslanja na jamstva koja ponudi sama država i/ili na nacionalno pravo, osim ako su u presudi Suda dane detaljnije upute.

1.1.2 Problemi pri određivanju korisnika

16. U nekim predmetima izvršenja, kad tužena država ne može točno znati je li osoba koja se pojavljuje pred tijelima vlasti uistinu podnositelj kojeg je prihvatio Sud, dolazi do posebnih problema. To je činjenični problem, koji država treba riješiti na temelju različitih elemenata koji su joj na raspolaganju¹⁰, ako je to potrebno i u suradnji sa Sudom (provjera podataka u spisu). Takvi problemi u načelu pred Odborom ministara ne ukidaju obvezu plaćanja zatezne kamate.

1.2 Punomoć

1.2.1 Pitanja koja se odnose na potrebu za izdavanjem punomoći i njen oblik

17. Osim u nekim specifičnim predmetima (vidi stavak 1.4 dolje), pravičnu naknadu može se, u načelu, platiti samo osobi koju je izričito odredio Sud, osim ako neka druga osoba za to ima punomoć.

18. Često se postavlja pitanje je li punomoć izdana za postupak pred Sudom dovoljna i za primitak plaćanja pravične naknade. Ova punomoć (standardni obrazac predložen od strane Tajništva Suda) ovlašćuje punomoćnika podnositelja „da ga (je) zastupa u postupku pred Europskim sudom za ljudska prava, kao i u svakom naknadnom postupku temeljem Europske konvencije o ljudskim pravima, u odnosu na njegov zahtjev podnesen temeljem članka 34. Konvencije...“.

19. I dok neke države prihvaćaju da je ova ovlast dovoljna za primitak plaćanja pravične naknade¹¹, druge traže posebnu, novu punomoć, u skladu sa zahtjevima nacionalnog prava (npr. dokument potpisan pred javnim bilježnikom) za svako plaćanje.

20. U odnosu na pitanje koje se pravo primjenjuje na punomoć primatelja koji ima prebivalište u inozemstvu, uobičajeno rješenje jest primjena prava tužene države. Međutim, neke posebne situacije mogu zahtijevati *ad hoc* rješenja.

1.2.2 Je li punomoć za isplatu pravične naknade obvezujuća za državu članicu

21. Postavlja se i pitanje obvezuje li tuženu državu punomoć koja se odnosi na isplatu pravične naknade, ili je ta punomoć tek pukovo ovlaštenje.

22. Kao što je navedeno u prethodnom odjeljku, u određenim predmetima Sud sam izričito odlučuje da se pravična naknada namijenjena podnositelju mora platiti preko njegovog punomoćnika pred Sudom, tj. osobe kojoj je podnositelj izdao punomoć. U tim se situacijama naravno treba poštivati odluka Suda, uz uvjet da se u fazi izvršenja stranke mogu sporazumjeti o načinima plaćanja različitim od onih navedenih u presudi.¹²

23. Ipak, u presudi se rijetko navode takvi detalji. Obično se prihvaća da države imaju pravo izbora u tom pogledu: mogu platiti dosuđeni iznos izravno podnositelju, ili ih mogu platiti njegovom punomoćniku. Tako je u određenim predmetima tužena država ipak isplatila pravičnu naknadu izravno podnositelju, iako su podnositeljevi odvjetnici imali posebnu punomoć¹³. Odbor je prihvatio takva plaćanja.

1.3. Problem solidarnih isplata nekolicini osoba

24. U određenim presudama Sud određuje nekoliko podnositelja kao primatelje pravične naknade i zajedno im dosuđuje određene iznose, bez daljnjeg ulaženja u detalje¹⁴. Praksa pokazuje da izvršenje ovakvih presuda predstavlja problem¹⁵.

25. Odbor stoga maksimalno potiče dogovor između podnositelja o raspodjeli dosuđenog iznosa¹⁶. Ako nema sporazuma, preporučuje se to pitanje riješiti odlukom države o podjeli iznosa, u dogovoru s Tajništvom i uz suglasnost Odbora ministara (na primjer, na temelju interesa o kojima je riječ za svakog podnositelja, uz uravnoteženu podjelu iznosa među njima¹⁷, osim ako se to u konkretnom predmetu čini nepoštenim). Jedna alternativa mogla bi biti isplata jednom od podnositelja, uz obvezu podjele iznosa s drugima na temelju dogovora koji trebaju sami definirati¹⁸.

1.4 Plaćanje osobi koja nije primatelj kojeg je odredio Sud

26. Bez obzira na obvezujuću prirodu presuda, plaćanje može biti izvršeno osobi koju nije odredio Sud, s učinkom prestanka obveze. Neki od uobičajenih slučajeva su:

1.4.1 Primatelj kojeg je odredio Sud je maloljetnik

27. Uobičajena praksa u ovoj situaciji je da se plaćanje izvrši osobi ili osobama koje imaju „roditeljsku odgovornost“¹⁹ za maloljetnika (roditelji maloljetnika²⁰ ili njegov skrbnik²¹).

28. U slučaju sukoba interesa s osobom koja ima roditeljsku odgovornost, plaćanje treba izvršiti neutralnoj osobi, skrbniku za poseban slučaj ili nekome drugome. Međutim, Odbor se do sada u većini predmeta oslonio na Vladinu procjenu situacije i rješenja koja nudi nacionalno pravo. Kada je Sud naložio plaćanje maloljetnoj osobi, bilo je prihvaćeno plaćanje odvjetniku maloljetnika, ako je odvjetnik pristao upravljati tim iznosom za račun maloljetnika, pod odgovarajućim nadzorom. Tako je u jednom predmetu država obavijestila Odbor ministara da je plaćanje odvjetniku odobrio sudac za skrbništvo, koji je naredio odvjetniku da čuva te iznose dok dijete ne postane punoljetno, ili da nađe drugo jedankovrijedno ulaganje²².

1.4.2 Primatelj kojeg je odredio Sud je osoba bez poslovne sposobnosti ili osoba s ograničenom poslovnom sposobnošću

29. Ako je primatelj kojeg je odredio Sud osoba podvrgnuta nadzoru (osoba koja boluje od mentalne bolesti ili koju treba zastupati ili joj pomoći kako bi obavljala radnje građanskog života), u praksi se pravična naknada isplaćuje onome tko obavlja nadzor nad primateljem ili njegovom skrbniku²³ odnosno drugim sličnim institutima za zaštitu osobe i/ili imovine primatelja, osobi koja ima specijalnu punomoć izdanu u skladu s posebnim propisima zemlje²⁴ ili odvjetniku²⁵ (koji će se nakon toga morati pobrinuti da se podnositelju izvrši plaćanje u skladu sa zahtjevima nacionalnog prava). U slučaju da je nekoliko osoba ovlašteno primiti te iznose, Odbor je prihvatio rješenje koje je odabrala država²⁶.

1.4.3 Primatelj - pojedinac je umro

30. U slučaju smrti primatelja fizičke osobe²⁷, praksa koju su utvrdili Sud i Odbor ministara može se sažeti kako slijedi:

- *Ako smrt nastupi prije donošenja presude:* Sud tu činjenicu prima na znanje i sam kaže da se isplata mora izvršiti osobi ili osobama koje su blisko povezane s primateljem i koje su Sudu naznačile želju da nastave postupak u ime pokojnika;
- *Ako smrt nastupi nakon donošenja presude:* ustaljena je praksa da primatelj naveden u presudi ostaje primatelj, tako da će tužena država pravičnu naknadu isplatiti njegovim nasljednicima, sa svim fiskalnim i drugim posljedicama koje time nastaju²⁸. Ako utvrđivanje tko je nasljednik traje dugo, uobičajeno je rješenje uplata pravične naknade u ostavinsku masu;
- *Ako smrt nastupi prije donošenja presude, ali Sud je o njoj obaviješten tek nakon donošenja presude:* na Sudu je, ako ga o tome jedna od stranaka obavijesti u roku²⁹, da po potrebi odredi novog primatelja, preinačavanjem presude u odnosu na pravičnu naknadu³⁰. O utjecaju zahtjeva za reviziju na rok za isplatu vidi stavke 3.1.1 i 3.2.1 b)³¹;
- *Ako smrt nastupi prije donošenja presude, ali Sud je o toj činjenici obaviješten tek nakon proteka roka u kojem stranka može tražiti reviziju presude (vidi gore), ili o njoj Sud uopće nije obaviješten, već samo Odbor ministara u sklopu nadzora izvršenja presude:* to je rijetka situacija i otvara neka nezgodna pitanja. Jednostavno rješenje može se sastojati od stavljanja iznosa pravične naknade na raspolaganje ostavinskoj masi koju će nasljednici podijeliti među sobom nakon što se utvrdi tko su, s tim da je problem nasljednih prava ostavljen diskreciji države. Drugo bi rješenje mogla biti odgoda plaćanja i provjera da li se u razumnom roku od obavijesti o presudi pojavio koji nasljednik. U takvom bi slučaju Odbor mogao zaključiti da je došlo do odustanka od zahtjeva i zatvoriti predmet.

1.4.4 Primatelj kojeg je odredio Sud je pravna osoba koju vodi upravitelj imenovan od strane suda/u postupku je likvidacije/raspuštanja

31. Ako je primatelj pravna osoba na koju se primjenjuje jedna od mjera navedenih u naslovu, postavljaju se brojna teška pitanja.

32. Ako je takva situacija primatelja poznata za trajanja postupka pred Sudom, pitanje odgovarajućeg primatelja pravične naknade često će rješavati Sud, te će u presudu biti unesene posebne odredbe o tome. Na primjer, Sud je u jednom predmetu naznačio kako plaćanje treba izvršiti predstavniku trgovačkog društva, ne dovodeći u pitanje činjenicu da je to trgovačko društvo stavljeno pod kontrolu upravitelja kojeg je imenovao sud (u ovom se slučaju prigovor odnosio upravo na ovu prinudnu upravu)³². U drugom predmetu, u kojem nije bilo spora između likvidatora i društva - podnositelja naložena je isplata likvidatoru³³.

33. Ako u presudi nema nikakvih smjernica, tada je na državi da pod nadzorom Odbora pronade odgovarajuća rješenja. Praksa Odbora, koliko je to moguće, prati praksu Suda. Tako je u slučaju dvojbe o tome zastupa li uistinu upravitelj/likvidator kojeg je imenovao sud interese podnositelja, prihvaćeno da plaćanje treba izvršiti podnositeljevom odvjetniku³⁴.

34. Često se postavlja još jedno povezano pitanje: smije li država u opisanoj situaciji koristiti svoje redovno pravo da kao vjerovnik namiri dugove koje podnositelj ima prema državi, dobivši na taj način prvenstvo pred svim drugim vjerovnicima, uključujući i podnositeljevog odvjetnika. U dijelu 5 zasebno se govori o ovom pitanju i drugim pitanjima koja se odnose na mogućnost pljenidbe pravične naknade³⁵.

1.4.5 Primatelj kojeg je odredio Sud je pravna osoba koja više ne postoji u svom prvotnom obliku

35. Ako je primatelj kojeg je odredio Sud pravna osoba koja više ne postoji u svom prvotnom obliku (npr. trgovačko društvo se spojilo s drugim ili je likvidirano) i ako je ta situacija poznata za trajanja postupka pred Sudom, pitanje odgovarajućeg primatelja pravične naknade vrlo će često riješiti Sud, a u presudu će biti unesene posebne odredbe o tome.

36. Ako nema takvih uputa, iz općih načela i iz prakse Odbora proizlazi da će se plaćanje morati izvršiti pravnom slijedniku ili slijednicima podnositelja koji je pravna osoba. Na primjer, u predmetu u kojem se trgovačko društvo podnositelj spojilo s drugim trgovačkim društvom, prihvaćeno je da plaćanje treba izvršiti u korist novog trgovačkog društva osnovanog spajanjem³⁶.

37. U slučaju spora o slijedniku ili njegovom zastupniku, rješenje može biti uplata iznosa na štedni račun na ime podnositelja - trgovačkog društva do rješenja pitanja njegovog slijedništva ili zastupanja³⁷.

38. Slijedništvo trgovačkog društva može također uzrokovati sukob interesa. I dok žrtve povrede mogu biti bivši vlasnici trgovačkog društva, prisilni gubitak članskih prava u društvu mogao je dovesti do promjene ovlaštenika. U takvim situacijama nije sigurno da bi plaćanje trgovačkom društvu u njegovom novom obliku bila istinska naknada pravim žrtvama.

1.4.6 Primatelj kojeg je odredio Sud je u pritvoru

39. Moguće je da je osoba u pritvoru izgubila svoja građanska prava ili da ima ograničenu sposobnost primiti novac/upravljati novcem. Stoga plaćanje pravične naknade izravno osobi u zatvoru može dovesti do problema. Međutim, ova ograničenja ne sprečavaju automatski da osoba u zatvoru imenuje punomoćnika³⁸. Ako se pruže jamstva glede postojanja mogućnosti da se imenuje punomoćnik, ali Vladi se ne pošalje obavijest o odabiru punomoćnika, prihvaća se da se iznos stavi na štedni račun na ime podnositelja, s time da ga mogući upravitelj može podići³⁹.

40. Do posebnih problema može doći kad je podnositelj u pritvoru u inozemstvu, pa čak i u zemlji koja nije članica Vijeća Europe⁴⁰. Ovo relativno novo pitanje još treba razmotriti.

1.4.7 Primatelj kojeg je odredio Sud je nestao (tj. ne može ga se pronaći niti kontaktirati)

41. U predmetima u kojima je primatelj nestao, Odbor ministara priznaje nekoliko načina plaćanja pravične naknade: na državama je da ispune svoju obvezu plaćanja korištenjem jednog ili drugog sredstva, sukladno svom nacionalnom pravu, na primjer polaganjem dugovanih iznosa na poseban račun otvoren na ime podnositelja u općoj banci za službene pologe⁴¹, stavljanjem iznosa na raspolaganje podnositelju kod nekog državnog tijela (kao što je zastupnik Vlade) ovlaštenog izvršiti plaćanje ako se podnositelj pojavi⁴², i stavljanjem novca na štedni bankovni račun na ime podnositelja.

1.4.8 Primatelj odbija primiti dosuđene iznose

42. Ako primatelj odbije preuzeti iznose koje je dosudio Sud, prihvaćena su dva rješenja, prema želji države: ili se smatra da je podnositelj odustao od svog prava (u tom slučaju odricanje treba dati jasno iskazano u pisanom obliku⁴³) u kojem slučaju nema obveze plaćanja, ili se primjenjuje jedno od rješenja predviđeno za slučaj kada je podnositelj nestao⁴⁴.

1.4.9 Pogrešno plaćanje, slučaj koji se rijetko događa

43. Osim naprijed navedenih predmeta, u nekim se predmetima dogodilo da usprkos jasnom izričaju presuda Suda kojima je određen primatelj pravične naknade ili njenog dijela, pravična naknada u praksi bude isplaćena nekoj drugoj osobi⁴⁵. Takva su plaćanja u praksi prihvaćena samo kad je bilo moguće potvrditi da je dugovani iznos bio stvarno prebačen primatelju kojeg je odredio Sud te, u slučaju potrebe, uvećan tako da spriječi eventualni gubitak vrijednosti do kojeg je došlo zbog proteka vremena i smanjenja vrijednosti valute u kojoj je plaćanje izvršeno.

2. MJESTO PLAĆANJA

Prebivalište primatelja kao pravilo

44. U praksi se plaćanje obavlja u mjestu prebivališta primatelja. S obzirom na to da se danas većina plaćanja obavlja bankovnim prijenosima, preostaje vrlo malo problema koji se odnose

na određivanje sredstava plaćanja koja omogućuju podnositelju da primi dugovane iznose u mjestu svog prebivališta⁴⁶.

45. Kada Sud dodijeli pravičnu naknadu osobi koja nema prebivalište u tuženoj državi i izričito ne navede mjesto plaćanja, općenito je prihvaćeno da se pravična naknada mora platiti u mjestu prebivališta primatelja⁴⁷ ili u skladu s njegovim zahtjevima, ako su razumni⁴⁸.

3. ROK ZA PLAĆANJE PRAVIČNE NAKNADE

3.1. Obveza plaćanja u roku koji odredi Sud

3.1.1. Načelo plaćanja u roku koji odredi Sud

46. Proces plaćanja pravične naknade nije trenutačan, nego može trajati nekoliko tjedana ili čak mjeseci. To je posljedica nekoliko vrsta čimbenika: prikupljanja informacija od podnositelja potrebnih za izvršenje plaćanja, pridržavanja pravila javnog računovodstva, tehničkih odgoda koje su povezane s bankovnim transakcijama, odabira rješenja za transfer, itd.

47. Kako bi potaknuo tužene države da revno izvršavaju plaćanja i olakšao izvršenje presuda, Sud od 1991. godine u svojim presudama određuje rok u kojemu tužena država mora platiti pravičnu naknadu⁴⁹.

48. U iznimnim se slučajevima datum može promijeniti ako je presuda izmijenjena sukladno Poslovniku Suda. U praksi Odbora ministara, zahtjev za izmjenu ili čak ispravak odnosno tumačenje presude može prekinuti obvezu plaćanja sve dok Sud ne riješi to pitanje, naravno uz uvjet da takav zahtjev može biti od utjecaja na obvezu plaćanja ili način plaćanja⁵⁰. Nakon što Sud riješi to pitanje, rješenje treba poštovati uz sve posljedice koje iz njega proizlaze, osobito kamatu (pitanje obrađeno dolje, stavak 68.).

3.1.2 Značaj i određivanje dana isplate

a) Značaj dana isplate

49. Dan izvršene isplate mora biti točno odrediv, osobito kako bi se utvrdilo postoji li obveza plaćanja kamate, je li korišten pravilan tečaj i je li plaćanje doista izvršeno ovlaštenoj osobi.

b) Određivanje dana isplate

50. Kao što je navedeno u uvodu, osnovno je načelo da se smatra da je plaćanje valjano izvršeno kad je pravična naknada stvarno stavljena „na raspolaganje“ primatelju, što znači da je pod njegovom kontrolom, bilo izravnom (kao kad je novac uplaćen na njegov bankovni račun), bilo neizravnom (na primjer kad se novac može podići u uredu za potraživanja, a podnositelj je o tome obaviješten u mjeri u kojoj je to moguće, na primjer preporučenim pismom poslanim na njegovu posljednju poznatu adresu ili adresu prebivališta)⁵¹.

51. Međutim, s obzirom na poteškoće u pribavljanju ovih informacija od podnositelja, različite načine plaćanja koje koriste države, te različite prakse javnog knjigovodstva, taj dan nije lako točno utvrditi. Zbog administrativne ekonomičnosti, Odbor je pristao prihvatiti procjene, što je moguće točnije, u skladu s korištenim načinom plaćanja, pod uvjetom da se predmet koji je zatvoren na temelju netočnih informacija može preotvoriti. Ovakav „praktični“ pristup osobito se potiče od 2002. godine⁵², s obzirom na stalni porast broja predmeta. Neovisno o tome, nastoje se pribaviti što točnije informacije o stvarnom danu kada je iznos stavljen na raspolaganje korisniku.

52. U svakom slučaju, ako postoji dvojba o danu isplate u nekom predmetu i ako bi to moglo znatno utjecati na, primjerice, kamatu, korišten tečaj, radnje koje treba poduzeti zbog smanjenja vrijednosti valute itd., još uvijek je moguće tražiti detaljnije informacije od države ili primatelja pravične naknade.

53. U tom su praktičnom smislu u daljnjem tekstu popisani najčešće korišteni načini potvrde plaćanja. Treba primijetiti da se načini plaćanja mijenjaju, stoga ovaj popis nije konačan.

c) Dokaz izvršenog plaćanja

54. Sredstva koja se koriste za potvrđivanje plaćanja razlikuju se ovisno o nacionalnoj praksi. Tajništvo ne može *a priori* tražiti od izaslanstava da dostave posebnu vrstu isprave kojom dokazuju plaćanje. U načelu treba biti dovoljno da država potvrdi da je plaćanje izvršeno, uz navođenje svih detalja potrebnih za provjeru da li je ono izvršeno u skladu sa zahtjevima presude (točan datum, iznos, korišteni tečaj, itd.). Međutim, praksa jasno pokazuje da je nadzor pojednostavljen ako država dostavi priznanicu kao dokaz plaćanja. Dobivanje potvrde od podnositelja o primitku iznosa često je najbolji dokaz plaćanja, no također se smatralo da nije ni moguće (zbog broja predmeta), ni pošteno (neki podnositelji su nestali ili su preuzeli pravičnu naknadu tek dugo nakon što im je bila stavljena na raspolaganje) tražiti takav dokaz da bi se država oslobodila obveze. Stoga se koriste i drugi dokazi plaćanja.

U daljnjem tekstu dajemo sažeti pregled najčešće korištenih dokaza (koji odgovaraju raspoloživim načinima plaćanja, s obzirom na nacionalno pravo).

55. Podnositelj je primio iznos: Dokaz plaćanja je jasan ako država može Odboru ministara dostaviti izjavu podnositelja ili njegova zastupnika u kojoj je naveden dan kada je primio dosuđeni iznos te da je zadovoljan tim plaćanjem⁵³.

56. Bankovni prijenosi: Kada se plaćanje izvrši bankovnim prijenosom, mnoge države (među ostalima Francuska, Hrvatska, Slovačka Republika, Poljska i Rusija) obavijeste Tajništvo o danu kad je iznos skinut s javnog računa i taj se dan redovito prihvaća kao dan plaćanja, s obzirom na brzinu bankovnih prijenosa (novac je često na podnositeljevu računu isti dan, ili u vrlo kratkom roku). U tom se kontekstu može primijetiti da se transakcija, u slučaju kad se plaćanje izvrši bankovnim prijenosom unutar države, obično odvija vrlo brzo te je moguće da se skidanje s računa i uplata na račun izvrše isti dan. Neke države (kao Belgija i Ujedinjeno Kraljevstvo) također traže, ili su dugo vremena tražile, formalnu potvrdu primatelja ili njegovog zastupnika o datumu primitka te tu informaciju također dostavljaju Tajništvu.

57. **Nalozi za plaćanje:** U određenom broju predmeta u nekim državama (na primjer Grčka, Švicarska i Italija) riznica primatelju izdaje platni nalog na temelju kojeg on može podići odnosni iznos iz ureda riznice najbližeg njegovoj kući⁵⁴ ili banci⁵⁵; u takvim predmetima datumom plaćanja koji je priopćila tužena država smatra se dan kad je primatelj obaviješten da su mu iznosi stavljeni na raspolaganje u mjestu prebivališta.

58. **Čekovi:** Konačno, određene države često plaćaju čekom⁵⁶. Datum kad je ček došao do podnositelja (npr. ako je ček poslan preporučenim pismom uz povratnicu, tada se povratnica može dostaviti kao dokaz plaćanja, uz presliku čeka), ili, ako toga nema, dan kad je ček poslan.

59. **Polaganje iznosa na ime primatelja pravične naknade:** (npr. na štedni račun⁵⁷ ili u državnom uredu⁵⁸). Ovo se rješenje često koristi kad se podnositelj ne može pronaći ili odbije surađivati s vlastima. Dan plaćanja jest dan kada su ti iznosi stvarno na raspolaganju njihovu primatelju. Da bi se moglo smatrati da su iznosi stvarno na raspolaganju primatelju, treba ispuniti nekoliko uvjeta:

- Tužena država mora obaviti sve formalnosti koje traži domaće pravo za plaćanje dužnih iznosa primatelju, tako da mogu biti isplaćeni u vrlo kratkom roku, ako se podnositelj pojavi pred mjerodavnim tijelom vlasti;
- Tužena država mora, koliko je to moguće, obavijestiti primatelja ili njegova zastupnika da mu je pravična naknada na raspolaganju (npr. preporučenim pismom), ili barem treba poduzeti neku drugu razumnu mjeru kojoj je cilj omogućiti primatelju da sazna za tu činjenicu.

60. **Preslike naloga za plaćanje:** Određene države koje za sada ne mogu dostaviti točne podatke o datumu kada su iznosi stavljeni na raspolaganje primatelju, umjesto toga predočuju naloge za plaćanje koje je izdalo mjerodavno tijelo vlasti. Ukoliko Tajništvo primi potvrdu da je ovaj datum vrlo blizu stvarnom datumu plaćanja⁵⁹, datum naloga za isplatu smatra se datumom plaćanja kako bi se, barem u određenoj mjeri, omogućila kontrola plaćanja. Dvostranim se ugovorima ova situacija može poboljšati.

3.1.3 Tko snosi rizik u slučaju promjene okolnosti tijekom procesa plaćanja?

61. U načelu je tužena država odgovorna u slučaju promjene okolnosti (gubitka vrijednosti, promjene tečaja itd.) koja se dogodi prije datuma koji je redovito odabran za plaćanje/stavljanje na raspolaganje primatelju.

62. Ako se promjena okolnosti dogodi tijekom postupka plaćanja, tj. između datuma stvarno odabranog za plaćanje/stavljanje na raspolaganje primatelju i datuma kad on stvarno preuzme novac, mora biti moguće utvrditi da li posljedice treba snositi tužena država ili primatelj.

63. U pragmatičnom duhu koji vrijedi za nadzor nad isplatama, sadašnja je praksa u ovome području da država u načelu ne snosi rizik koji se odnosi na moguću promjenu okolnosti tijekom postupka plaćanja⁶⁰, pod uvjetom da koristi razumno sigurnu i brzu metodu isplate⁶¹. Stoga taj rizik snosi podnositelj. Međutim, kako je odabrani datum plaćanja obično fikcija koja se uglavnom temelji na pretpostavci lakoće administrativnog upravljanja, ne bi se činilo poštenim primijeniti ovo načelo u slučaju velikih gubitaka za podnositelja, kao što su oni koji

proizlaze iz velikog smanjenja vrijednosti valute tijekom postupka isplate - osim ako je upravo podnositelj zatražio točno određeno mjesto i/ili tečaj plaćanja.

3.2 Plaćanje izvan roka koji je odredio Sud

3.2.1 Načelo plaćanja zatezne kamate u slučaju plaćanja izvan roka

(a) Osnova ovog načela

64. Od samog početka konvencijskog sustava prihvaćeno je opće načelo da vrijednost dosuđenog iznosa treba biti očuvana ukoliko obveza isplate nije izvršena u skladu s presudom Europskog suda. U praksi su vlade ili druge nacionalne vlasti prije 1996. g., prije nego što je u presude Suda uvedena konkretna odredba o kamati, ipak u pravilu plaćale zateznu kamatu u vrlo malom broju predmeta u kojima je plaćanje kasnilo⁶². Informacije o tome tako su se pojavljivale u izvješću o poduzetim mjerama izvršenja koje je tužena država dostavljala Odboru ministara. Odbor ministara posebno je naglasio važnost obveze očuvanja vrijednosti pravične naknade u slučaju zakašnjenja u plaćanju, u kontekstu nadzora nad izvršenjem u predmetu *Stran Greek Refineries* (1994.-1997.)⁶³.

65. Međutim, uslijed praktičnih problema do kojih je došlo u primjeni ovog općeg načela u praksi, na inicijativu Odbora ministara, i Sud i Odbor počeli su koristiti konkretne odredbe o zateznoj kamati. Takve se odredbe koriste od 1996. godine nadalje. Odabrana kamatna stopa jest ona koja se redovito primjenjuje u dotičnoj zemlji, s tim da se podrazumijeva da ju podnositelj može pobijati pred Sudom ako smatra da je važeća stopa neodgovarajuća za očuvanje vrijednosti dosuđenih iznosa.

66. Stoga Sud u svojim nedavnim presudama navodi da „od isteka roka do namirenja treba platiti običnu kamatu“ uobičajeno prema stopi koju također određuje sam Sud i koja je, u dosadašnjim presudama, „jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda“⁶⁴. Većina prijateljskih rješenja koja Sud prima na znanje sada također sadrži odredbu o plaćanju zatezne kamate ako se plaćanje izvrši izvan roka⁶⁵.

b) Primjena načela

67. Zatezna kamata koju treba platiti prema presudama Suda obračunava se na dnevnoj osnovi⁶⁶. Ako se isplata glavnice izvrši nakon proteka roka, tada kamatu treba platiti istovremeno s glavnicom. Ta je kamata „obična“, tj. sama kamata ne daje pravo na daljnju kamatu (složena kamata). Također treba naglasiti da se razdoblje koje treba biti pokriveno zateznom kamatom proteže „od isteka roka do namirenja“⁶⁷, prema formuli koja se općenito koristi u presudama Suda⁶⁸, ili od proteka roka sve dok dugovani iznos ne bude stvarno plaćen, kako je nedavno konkretno navedeno u odnosu na prijateljska rješenja⁶⁹.

c) Posebni problemi u slučaju izmjene, ispravka ili tumačenja⁷⁰

68. U sljedećim okolnostima nadzor nad isplatama pravične naknade može biti prekinut do odluke Suda:

- **Revizija⁷¹**: Postoje brojni zahtjevi za reviziju presude koji mogu utjecati na obvezu plaćanja pravične naknade. Temelje se na elementima koji su otkriveni nakon donošenja presude, a koji su mogli biti odlučni za obvezu plaćanja da su bili poznati Sudu prije donošenja presude. U takvim predmetima Sud donosi novu izmijenjenu presudu (na primjer u slučaju smrti podnositelja⁷², ili u slučaju otkrivanja novih činjenica koje isključuju kvalifikaciju podnositelja kao žrtve (u svrhu članka 34.)⁷³ ili mijenjaju bit predmeta⁷⁴).
- **Ispravljanje⁷⁵**: Administrativne pogreške, pogreške u računanju ili očigledne pogreške mogu uzrokovati ispravke koji mogu utjecati na obvezu plaćanja pravične naknade (neki od mogućih primjera su pogreške u pisanju podnositeljeva imena⁷⁶ ili netočno navođenje iznosa koji podnositelj potražuje na ime pravične naknade⁷⁷ ili čak nedosuđivanje pravične naknade podnositeljima koji su je zatražili na vrijeme⁷⁸ uslijed postupovnog propusta).
- **Tumačenje⁷⁹**: Zahtjevi za tumačenje presude koji utječu na obvezu plaćanja pravične naknade vrlo su rijetki (na primjer, pitanje može li se pravična naknada zaplijeniti⁸⁰, ili pitanje mjesta ili valute plaćanja⁸¹). Kad ispituje zahtjeve za tumačenje „Sud izvršava vlastitu nadležnost: on ne ide dalje od pojašnjavanja značenja i opsega koji je namjeravao dati prethodnoj odluci donesenoj nakon vijećanja, konkretno navodeći, ako za to postoji potreba, ono što je tada odlučio, a što ima obvezujuću snagu“⁸².

69. Ako je presuda podložna izmjeni u dijelu koji se tiče obveze plaćanja pravične naknade, Sud u načelu donosi izričitu odluku o roku isplate i tijeku zatezne kamate. U pravilu se određuje rok od tri mjeseca od datuma kada je izmijenjena presuda postala konačna⁸³. U stadiju izvršenja ne nastaju nikakvi problemi: Odbor ministara slijedi naznake koje je dao Sud.

70. Ispravljanje presude u pravnom smislu ne utječe na promjenu pretpostavljenog datuma konačnosti presude niti, po istoj logici, do promjene roka isplate, čak i ako do ispravka dođe nakon što je presuda postala konačna⁸⁴, a rok za plaćanje još teče ili je čak i protekao. Čini se da, osim ako Sud drugačije ne odredi, kamatu treba obračunati prema formulaciji ispravljene presude, s tim da je svrha te kamate očuvanje vrijednosti pravične naknade za podnositelja. Međutim, u određenim specifičnim okolnostima može biti potrebno i drugačije rješenje⁸⁵. Ipak treba primijetiti da, usprkos ispravku, države često uspiju platiti na vrijeme ili uz najmanje moguće kašnjenje (vidi u nastavku).

71. Što se tiče tumačenja presuda, zaključke nije lako izvesti iz malog broja slučajeva u kojima je Sud pristao dati tumačenje presude u vezi pravične naknade. U svojoj je završnoj rezoluciji u predmetu *Ringelsen* Odbor primio na znanje da je „temeljem svoje obveze iz članka 53. Europske konvencije o ljudskim pravima, Vlada Austrije izvršila presudu Suda od 22. lipnja 1972. g. kako je protumačena presudom od 23. lipnja 1973. godine“, tj. Odbor je očito smatrao da su značenje i opseg presude konačno pojašnjeni tek njenim tumačenjem te je tek od tog trenutka država bila u mogućnosti izvršiti taj dio presude.

72. Konačno, može se zaključiti da kada Sud odbije zahtjev tužene države za izmjenom, ispravkom ili tumačenjem, prvotno donesena presuda ostaje valjana i sva se pitanja u svezi isplate, uključujući i zateznu kamatu, trebaju procjenjivati u odnosu na tu presudu.

3.2.2 Odstupanje od načela u određenim slučajevima

a) Slučajevi neznatnog zakašnjenja s plaćanjem

73. Ne dovodeći u pitanje autoritet presuda niti načelo da se zatezna kamata duguje u slučaju zakašnjenja u plaćanju, u praksi se dopušta određena odgoda plaćanja koja se može opisati kao „neznatna“. U predmetima u kojima je plaćanje pravične naknade izvršeno sa samo nekoliko dana zakašnjenja, što u stvari primatelju plaćanja daje pravo na skroman iznos zatezne kamate, neke države ne plaćaju automatski dugovanu zateznu kamatu. Ne dovodeći u pitanje bezuvjetnu narav obveze poštivanja presuda Suda, ova je situacija prihvatljiva ako je prihvati sam podnositelj, tj. ako se odrekne prava na kamatu.

74. Glede pitanja što se može smatrati „neznatnim kašnjenjem“, a osobito koji se broj dana zakašnjenja ili iznos kamate u eurima može razumno dopustiti, nema formalnih pravila. To se opravdava činjenicom da bi formaliziranje takvog pravila značilo da se ono što je napisano u presudama Suda ne poštuje doslovno.

75. Do sada se to u praksi dopuštalo, osobito kad se dugovana zatezna kamata u svjetlu podnositeljeve situacije u načelu mogla opisati kao skromna. Opće je pravilo da se podnositeljeva šutnja tumači kao odricanje od prava na kamatu samo kad se primatelj nije javio ni otprilike godinu dana nakon isplate glavnice pravične naknade. Međutim, ako je plaćanje zatezne kamate jedino pitanje izvršenja koje se još ispituje, činilo bi se prikladnim obratiti se podnositelju prije isteka ovoga roka kako bi se s njim provjerilo može li se okončati nadzor nad isplatom pravične naknade.

76. Ako neka država redovito plaća nakon isteka roka, što bi moglo ukazivati na „strukturni“ problem, moglo bi se zauzeti drugačije stajalište. U takvoj bi situaciji plaćanje zatezne kamate, čak i u malom iznosu, moglo imati preventivni učinak.

b) Pitanje moguće odgovornosti primatelja

77. Ako je postupak plaćanja složen, ako se, na primjer, navodi da podnositelj ne surađuje, mogu se postaviti neka nezgodna pitanja. Obveza poštivanja presuda u načelu je bezuvjetna, a obveza plaćanja zatezne kamate (do dana isplate) jasno je navedena u presudama. Međutim, može se primijetiti da nekoliko država pred Odborom ministara osporava svoju pravnu obvezu plaćanja zatezne kamate kada je jasno da je do odgode došlo zbog krivnje ili nemara podnositelja.

78. Do ovog trenutka Odbor ministara nije riješio otvorena pitanja koja prizlaze iz takvog stava, već je umjesto toga razvio praksu koja se odnosi na mjere izjednačene s isplatom, čak i kada podnositelj ne surađuje djelotvorno.

79. Većina tih mjera već je navedena u prethodnom tekstu. Sukaldno tome, u predmetima u kojima primatelj odbija preuzeti dosuđeni iznos⁸⁶ ili ne surađuje kroz dostavu informacija

potrebnih za isplatu (osobito podataka o bankovnom računu) u roku koji je Sud odredio za plaćanje⁸⁷, ili kad ga se ne može pronaći ili kontaktirati⁸⁸, Odbor ministara priznaje nekoliko načina isplate pravične naknade. Na tuženoj je državi da se oslobodi svoje obveze plaćanja tako da iskoristi jedan od tih načina, u skladu sa svojim nacionalnim sustavom⁸⁹: može položiti taj iznos na sud⁹⁰, odnosno štedni račun u privatnu banku⁹¹, Narodnu banku ili riznicu⁹² ili banku za službene pologe⁹³, staviti ga na raspolaganje primatelju pravične naknade u vladinu uredu⁹⁴, poslati ček podnositelju⁹⁵, poslati nalog za isplatu podnositelju⁹⁶, platiti iznos na poseban račun odvjetnika (ako, prema potrebi, taj odvjetnik ima punomoć za to)⁹⁷, itd.

80. U mnogim se predmetima ovo pitanje može izbjeći kad podnositeljevo ponašanje jasno ukazuje na to da se on odriče zatezne kamate (npr. u slučaju nemara pri dostavi potrebne dokumentacije). Ako se ova praksa pogrešno primijeni, još bi uvijek bilo moguće preotvoriti predmet sukladno smjernicama koje su zamjenici donijeli 2002. godine.⁹⁸

4. UPOTREBLJENA VALUTA

4.1 Valuta u kojoj je izvršeno plaćanje

4.1.1 Opća razmatranja

81. Dugotrajna je praksa Suda da određuje pravičnu naknadu ne samo u nacionalnoj valuti tužene države, nego i u drugim valutama: na primjer u slučajevima kad su podnositelji imali troškove u „stranoj“ valuti ili kad žive izvan tužene države, ili kad su se htjeli zaštititi od posljedica značajne inflacije ili smanjenja vrijednosti nacionalne valute. Od 2000. godine Sud sve više koristi jedinstvenu referentnu valutu - euro. Čini se da je danas euro referentna valuta koja se koristi u svim predmetima⁹⁹.

82. Međutim, valuta u kojoj je određena pravična naknada nije nužno ona u kojoj treba izvršiti plaćanje. Ova potonja je u načelu jasno definirana u izreci presude Suda. To nije uvijek valuta tužene države.

83. S obzirom na novu praksu Suda prema kojoj plative iznose izriče u eurima, tuženim se državama ne nalaže da pretvaraju tu valutu u predmetima u kojima se države, podnositelji i njihovi odvjetnici nalaze unutar euro zone. Ponekad se čak događa da Sud naloži plaćanje u eurima za povrede počinjene izvan euro zone, ali se tiču podnositelja koji imaju prebivalište u toj zoni¹⁰⁰.

84. S druge strane, u presudama se obično nalaže pretvaranje valute ako se tužena država ne nalazi u eurozoni¹⁰¹, ako podnositelj nema prebivalište unutar te zone¹⁰², ako su podnositelja zastupali odvjetnici koji obavljaju praksu izvan te zone¹⁰³ ili, u određenim slučajevima, ako je imovina procijenjena u stranoj valuti¹⁰⁴.

85. Konačno, valutu koju je odredio Sud treba u načelu koristiti i za plaćanje moguće zatezne kamate.

86. Naknade za pretvaranje u valutu koju je odredio Sud očito treba snositi tužena država (vidi također [CM/Inf/DH\(2008\)7](#) revidirani tekst, Dodatak (ograničeno), dio 5.3).

4.1.2 Problematične situacije

87. Ipak se može dogoditi da načini plaćanja koje odredi Sud dovedu do problema u fazi izvršenja, uglavnom zbog sadržaja propisa o tečaju (može biti zabranjeno osobi koja ima prebivalište u zemlji izvršiti plaćanje u bilo kojoj valuti osim nacionalne)¹⁰⁵.

88. Ali ako je država u kojoj se obavlja plaćanje tužena država, nju obvezuje presuda Suda i mora naći prikladna rješenja kako bi izvršila isplatu sukladno uputama Suda. U protivnom, može pokušati postići dogovor s podnositeljem. Općeprihvaćeno pravilo da su stranke slobodne dogovoriti se o uvjetima plaćanja drugačijim od onih koje odredi Sud primjenjuje se i na valutu. Preporučuje se da takvi sporazumi budu izričiti, ali je Odbor prihvatio i prešutne sporazume¹⁰⁶. Odbor ipak pridržava pravo provjeriti da li su takva rješenja potpuno u skladu s Konvencijom i željama stranaka¹⁰⁷. Ako, međutim, podnositelj prigovori plaćanju u valuti različitoj od one koju je odredio Sud, država mora riješiti situaciju, tako da bude u skladu s odredbama presude.

89. Ako plaćanje ne treba izvršiti u tuženoj državi nego u nekoj drugoj, na primjer u državi podnositeljeva prebivališta, tada problemi do kojih dolazi zbog propisa o tečaju mogu biti teško rješivi (budući da presuda Suda ne obvezuje državu u kojoj se plaćanje izvršava) te se može pokazati da je sporazum stranaka nužan.

90. Ako konverziju u valutu drugačiju od one koju je odredio Sud zatraži sam podnositelj, tada on snosi troškove konverzije¹⁰⁸.

91. Ista bi se pravila mogla primijeniti i na moguće zahtjeve za promjenu valute plaćanja zatezne kamate.

4.2 Tečaj

92. Kad Sud naloži konverziju valute u izreci presude, on određuje i referentni datum za tečaj konverzije. Sud općenito navodi "tečaj primjenjiv na dan namirenja"¹⁰⁹ ili rjeđe "tečaj primjenjiv na dan donošenja presude"¹¹⁰. Ovo upućivanje na „primjenjivi tečaj“ nije suviše precizno, ako uzmemo u obzir različite tečajeve koji se primjenjuju ovisno o metodi prijenosa novca i tržištu na kojemu je novac kupljen.

93. Za nadzor isplata koji provodi Odbor ministara, obično¹¹² se koristi srednji tečaj (prosjeck kupovne i prodajne stope) koji primjenjuje središnja banka tužene države za među - bankovne prijenose¹¹¹.

94. S obzirom na promjenjivost tečaja, važno je jasno odrediti i dan kada se konverzija ima izvršiti prema odredbama presude (obično je to dan namirenja). Ako tužena država koristi tečaj na neki drugi dan i ako to dovede do isplate nedovoljnog iznosa, Odbor ministara zadovoljan je ako tužena država isplati razliku sukladno odredbama presude Suda¹¹³.

95. U slučaju takve promjene okolnosti tijekom postupka plaćanja koja utječe na tečaj, vidi "3.1.3 Tko snosi rizik u slučaju promjene okolnosti tijekom postupka plaćanja?"

96. I konačno, podsjeća se da je uobičajeni tečaj za plaćanje eventualne zatezne kamate onaj koji je primjenjiv na dan isplate. Ako se tečaj smanjio na štetu podnositelja, čini se poštenim da država snosi posljedice.

5. PLJENIDBA, OPOREZIVANJE I NAPLATA NAKNADE ZA PLAĆANJE

5.1 Pljenidba¹¹⁴

97. Pitanja koja se odnose na zapljenu dosuđenih iznosa od strane države ili pojedinaca su složena. Osnovne smjernice su, naravno, određene domaćim pravom i praksom. Međutim, praksa Suda¹¹⁵ i praksa Odbora ministara uvele su neke dodatne zahtjeve i razmatranja koji su opisani u nastavku teksta.

5.1.1 Dugovi povezani s povredom

98. U predmetu *Piersack* (presuda o primjeni ranijeg članka 50. od 26. listopada 1984.) Sud je naložio državi da se suzdrži od pljenidbe naknade za dodatne izdatke koje su vlasti pretrpjele u novom postupku čija je svrha bila podnositelja obešteti zbog utvrđene povrede. U sadašnjoj praksi država i Odbora, ova iznimka se tumači u smislu da se vraćanje dugova državi, koji su u uzročnoj vezi s utvrđenom povredom, ne može osigurati oduzimanjem ili pljenidbom pravične naknade¹¹⁶. Stoga u načelu država ne može, na primjer, zaplijeniti iznos dosuđen na ime pravične naknade kako bi naplatila kaznu izrečenu protivno Konvenciji, ili zbog naplate pravnih troškova koje su vlasti imale tijekom postupka izricanja kazne. Ako se povreda Konvencije odnosi na nepoštenost domaćeg postupka, čini se da bi se pitanje pljenidbe radi namirenja duga proisteklog iz tog postupka trebalo rješavati istovremeno s pitanjem mogućnosti ponavljanja postupka¹¹⁷. Ako nema mogućnosti ponavljanja postupka, to bi u pravilu značilo da ne postoji uzročna veza između povrede i predmetnog duga¹¹⁸. Ako se pak ozbiljno razmatra mogućnost ponavljanja postupka - a pogotovo ako je već dopušteno ponavljanje postupka - čini se razumnim pričekati pravomoćnu odluku u predmetu prije nego što se pristupi mogućoj pljenidbi.

99. Odbor ministara nije se često trebao baviti situacijama u kojima se javlja pitanje kako bi ova načela trebala primijeniti u slučaju privatnih dugova. Ipak, primjena tih načela, čini se, nije isključena na primjer, ako je dug nastao kao posljedica postupka koji je bio nepošten zbog ponašanja vjerovnika (npr. korupcija) ili ako je privatni dug utvrđen u postupku koji je za Sud sporan¹¹⁹.

5.1.2 Ostali dugovi (nema uzročne veze s povredom)

a) Pljenidba iznosa dosuđenih na ime materijalne štete

100. Za dugove koji nisu povezani s povredom, pitanje izuzimanja iznosa dosuđenih na ime materijalne štete od pljenidbe nije se pojavilo.

b) Pljenidba iznosa dosuđenih na ime nematerijalne štete

- Dugovi privatnim pojedincima

101. U predmetu *Ringeisen* (presuda koja tumači primjenu ranijeg članka 50. od 23. lipnja 1973.) Sud je odlučio da iznos dosuđen na ime nematerijalne štete (koji su vjerovnici potraživali) treba platiti g. Ringeisenu osobno i da on treba biti izuzet od pljenidbe.

102. Bez obzira na ovu presudu, praksa koju su naknadno slijedili Odbor ministara i države nije postavila nikakva ograničenja pljenidbe iznosa dosuđenih na ime pravične naknade za nematerijalnu štetu, ako je takva pljenidba na korist privatnih vjerovnika¹²⁰.

- Dugovi državi

103. Ne postoji jasna praksa Odbora ministara u smislu mogućnosti pljenidbe iznosa koji su dosuđeni na ime nematerijalne štete u korist države. Do 1990-ih, ovisno o okolnostima, kod iznosa dosuđenih podnositelju ponekad je pljenidba bila isključena¹²¹, dok u nekim drugim situacijama to nije bio slučaj¹²².

104. Nakon toga je isto pitanje podneseno Sudu. U presudi Velikog vijeća od 28. srpnja 1999. (*Selmouni protiv Francuske*, stavak 133.), Sud je utvrdio sljedeće:

*“Sud drži da naknada određena presudom ovog Suda temeljem članka 41. treba biti izuzeta od pljenidbe. Bilo bi neprimjereno podnositelju dosuditi iznos na ime naknade za, inter alia, zlostavljanje koje predstavlja povredu članka 3. Konvencije i troškova i izdatka nastalih u svezi tog utvrđenja, ako sama država treba istovremeno biti i dužnik i vjerovnik tog iznosa. Iako su iznosi o kojima je riječ u naravi bili različiti [dug državi je bila carinska kazna čija pravilnost nije osporavana], Sud smatra da bi svrha naknade za nematerijalnu štetu neizbježno bila promašena i sustav članka 42. narušen ako bi se takva situacija smatrala zadovoljavajućom. Međutim, Sud nije nadležan prihvatiti takav zahtjev (vidi, među ostalim izvorima, presudu u predmetu *Philis protiv Grčke*, od 27. kolovoza 1991., Serija A br. 209, str. 27, stavak 79. i presudu u predmetu *Allenet de Ribemont protiv Francuske* od 7. kolovoza 1996., Izvješća 1996-III, str. 910, stavci 18.-19.). Sud stoga ovo pitanje mora prepustiti diskrecijskoj ocjeni francuskih vlasti.”*

105. Sud je potvrdio ovakav pristup u presudi *Velikova protiv Bugarske* od 18. svibnja 2000., stavak 99.

*“Sud drži da naknada određena presudom ovog Suda temeljem članka 41. treba biti izuzeta od pljenidbe. Bilo bi neprimjereno podnositelju dosuditi iznos na ime naknade za, inter alia, lišenje života koje predstavlja povredu članka 2. Konvencije, ako bi se samoj državi potom dopustila zapljena tog iznosa. Kad bi se takva situacija smatrala zadovoljavajućom, svrha naknade nematerijalne štete bi neizbježno bila promašena, a sustav članka 41. narušen. Međutim, Sud nije nadležan izdati nalog da se naknada izuzme od pljenidbe (vidi, među ostalim izvorima, presudu u predmetu *Philis protiv Grčke* (br. 1) od 27. kolovoza 1991., Serija A br. 209, str. 27, stavak 79.; presudu u predmetu *Allenet de Ribemont protiv Francuske* od 7. kolovoza 1996., Izvješća 1996-III, str. 910, stavakstavak 18.-19. i naprijed citiranu presudu u predmetu *Selmouni*, stavak 133.). Sud stoga ovo pitanje mora prepustiti diskrecijskoj ocjeni bugarskih vlasti.”*

106. Na temelju ovih presuda, u stadiju izvršenja, tužene države su odustale od provedbe predviđenih pljenidbi.

107. Mogu se dati dvije primjedbe:

- Predmeti *Selmouni* i *Velikova* prethodili su promjeni prakse Suda, kada je Sud počeo davati upute u svezi mjera izvršenja u nekim presudama kada je smatrao da su takve upute korisne.
- Općenito uzevši, pitanja pljenidbe pojavljuju se samo tijekom izvršenja presude, mjesecima ili godinama nakon podnošenja zahtjeva za pravičnu naknadu¹²³ Sudu; prema tome, Sud često možda nije u mogućnosti sam odlučiti o pitanju pljenidbe, čak i ako se smatra nadležnim za to.

c) Pljenidba iznosa dosuđenih na ime troškova i izdataka

107bis. Pitanja koja se odnose na pljenidbu iznosa dosuđenih na ime troškova i izdataka pojavljuju se samo u slučajevima kada ti troškovi i izdaci nisu plaćeni, tako da može postojati sukob između prava podnositeljeva odvjetnika da bude plaćen i potraživanja ostalih vjerovnika.

- Dugovi privatnim pojedincima

108. Kao što je naznačeno u prednjem tekstu, u praksi koju slijede Odbor ministara i države u načelu nisu navedena nikakva ograničenja pljenidbe iznosa dosuđenih na ime pravične naknade u korist privatnih pojedinaca.

109. Neke su tužene države međutim pristale zaštititi od pljenidbe pravičnu naknadu dosuđenu na ime troškova i izdataka kako bi osigurale da odvjetnik primi svoj honorar, jer je to shvaćeno kao način očuvanja učinkovitosti prava na pojedinačni zahtjev¹²⁴ (vidi i u daljnjem tekstu). Ipak, ovo je osjetljivo pitanje u smislu teškoće utvrđivanja prava prednosti između korisnikovih osobnih vjerovnika.

- Dugovi državi

110. Pitanja pljenidbe pravične naknade dosuđene na ime troškova i izdataka pojavljuju se i u svjetlu gore spomenutih zaključaka Suda u predmetu *Selmouni* i posljedica koje bi takva pljenidba mogla imati na mogućnost nekih podnositelja - koji duguju državi - da si pribave pravnu pomoć za podnošenje zahtjeva Sudu i vođenje daljnjeg postupka.

111. U ovom je trenutku teško govoriti o nekoj ustaljenoj praksi Odbora ministara, no valja napomenuti da je u izvjesnom broju slučajeva pažnja posvećena nastojanju da se na bilo koji način osigura da podnositeljevi zastupnici doista budu plaćeni.

- o Neke su države odustale od pljenidbe pravične naknade dosuđene na ime troškova i izdataka kako bi osigurale da podnositeljev odvjetnik bude plaćen¹²⁵.
- o Ako je pljenidba dopuštena, podnositeljev odvjetnik je u tom slučaju već plaćen u drugačijem aranžmanu¹²⁶.

U nekim predmetima nije bilo nikakvih problema jer je podnositelj prihvatio pljenidbu¹²⁷.

112. Sud je u nekim predmetima prihvatio i zahtjeve podnositelja za dosuđivanje pravične naknade na ime troškova i izdataka izravno odvjetniku¹²⁸. Treba, međutim, napomenuti da je takvo rješenje ostvarivo samo ako su dugovi koje potražuje država bili predvidivi u trenutku kada se o pravičnoj naknadi raspravljalo pred Sudom.

113. U svjetlu gore navedenog, a posebice u svjetlu prakse Suda, čini se da bi, u interesu učinkovitosti sustava pravične naknade kao jednog od načina osiguranja učinkovitosti prava na pojedinačni zahtjev, dobra praksa država bila odustati od pljenidbe iznosa pravične naknade dosuđene na ime troškova i izdataka radi podmirivanja dugova državi u posebnim slučajevima kada podnositeljevi zastupnici nisu plaćeni.

5.2 Oporezivanje

114. U predmetima u kojima su pred Sudom postavljena pitanja u svezi oporezivanja pravične naknade, Sud ih je često sam rješio u presudi¹²⁹. Međutim, u mnogim se predmetima u kojima je odluka donesena prije 2000. godine uopće nije raspravljalo o pitanjima oporezivanja.

115. Jedno od rješenja koje je Sud u početku koristio bilo je oduzimanje dospjelog poreza pri izračunu pravične naknade koju treba dosuditi. Stoga dosuđene iznose treba platiti neto, bez naknadnih poreznih posljedica¹³⁰. Drugo rješenje koje se češće primjenjuje, posebice kod PDV-a koji bi se mogao plaćati na troškove i izdatke¹³¹, bilo je dozvoliti primjenu nacionalnih poreznih pravila. U tom slučaju je Sud ili naložio da pravična naknada treba biti plaćena zajedno s pripadajućim porezom, ili je iznos poreza već uračunat u dosuđene iznose.

116. Općenito treba napomenuti kako se čini da je i u sudskoj praksi Suda i u praksi koju slijede države i Odbor ministara prihvaćeno da relevantne poreze treba uzeti u obzir, bez obzira proizlaze li iz poreznog sustava tužene ili neke druge države¹³².

117. Razni slučajevi koji se tiču određivanja poreza i kupovine taksenih maraka kao posljedice isplate pravične naknade od strane države naveli su neke države, od 2000. godine na ovamo, da traže od Suda da u svim predmetima navede da su dosuđeni neto iznosi oslobođeni bilo kakvog poreza.

118. U odgovoru na takve zahtjeve Sud od 2001. godine¹³³, sve češće u svojim presudama koristi „općenitu formulaciju“ prema kojoj, kada je potrebno „iznos pravične naknade treba uvećati za sav porez koji bi mogao biti zaračunat“¹³⁴.

119. Danas se ova općenita uputa koristi u velikoj većini presuda (u pravilu u izreci presude). Čini se da je svrha ove nove prakse dvostruka: prvo, izbjeći miješanje u primjenu nacionalnih poreznih propisa; i drugo, osigurati da podnositelj primi stvarnu vrijednost dosuđene pravične naknade. Treba reći da ova nova praksa ne utječe na slučajeve u kojima može biti nužno da Sud, kod određivanja iznosa pravične naknade, istraži problem oporezivanja¹³⁵.

119bis. Bez obzira na upotrebu „općenite formulacije“, Sud u mnogim presudama, i to u obrazloženju ili u izreci presude, još uvijek zasebno razmatra pitanja koja se odnose na PDV koji treba platiti na iznos troškova i izdataka¹³⁶.

119ter. Pojavilo se pitanje da li, u slučajevima kada u presudi ne stoji je li PDV uključen u iznos dosuđen za troškove i izdatke, upotreba „općenite formulacije“ automatski podrazumijeva i dodatnu obvezu da se podnositelju isplati PDV koji se obračunava na iznos dosuđen na ime troškova i izdataka. Iskustvo kod izvršenja tih presuda je pokazalo da u većini slučajeva nije dodatno plaćen PDV, a niti je on bio potraživan. Uobičajeno tumačenje tih presuda, dakle, glasi da je PDV uključen u iznos dosuđen na ime troškova i izdataka¹³⁷.

120. Čini se da je sudska praksa načelnog pribjegavanja „općenitoj formulaciji“ cijelo pitanje oporezivanja prebacila u stadij izvršenja presude.

121. Nedavno iskustvo pokazuje da ovakva praksa može otvoriti brojna pitanja oporezivanja, posebice kada se razrezani porez ne izračunava kao jedinstvena stopa na bruto iznos (kao što je to slučaj s PDV-om), već ovisi o ukupnom dohotku pa njegovo izračunavanje može podrazumijevati složena pitanja vezana uz moguće odbitke i razdoblje o kojemu je riječ. Jedno od važnih praktičnih pitanja odnosi se na obvezu plaćanja u roku od 3 mjeseca. Mnoga porezna pitanja ne mogu biti rješena u tom roku. Ta pitanja će možda biti rješena nekoliko godina nakon presude Suda (po isteku roka za podnošenje zahtjeva za tumačenje ili reviziju presude). U takvim bi situacijama moglo biti teško, ako ne i nemoguće, da država poštuje rok od 3 mjeseca. Praktično rješenje u slučajevima kada je država koja razrezuje porez ujedno i tužena država bilo bi da se država na početku odrekne prava razrezivanja predmetnog poreza¹³⁸.

Ako država koja razrezuje porez nije ujedno i tužena država, situacija može biti složenija¹³⁹. Nova praksa ne rješava ni probleme koji nastaju kada Sud dosuđuje ukupne iznose, što otežava utvrđivanje svote koja podliježe oporezivanju.

5.3 Provizija i ostale naknade za plaćanje

122. Bezuvjetna obveza plaćanja iznosa koje je dosudio Sud dosljedno se tumači u smislu da podnositelj mora primiti ukupnu svotu tih iznosa. Prema tome, tužena država snosi trošak svih pripadajućih provizija, uključujući proviziju za prijenos sredstava, u pravilu u mjesto prebivališta podnositelja ili do mjesta s kojeg se novac doznauje na bankovni račun podnositelja (cf. Odjeljak 2. gore).

123. U svjetlu općih gore spomenutih načela, izuzetak se može napraviti u predmetima kada podnositelj ili podnositeljica sami traže izuzimanje od uvjeta plaćanja navedenih u presudi (cf. 3.1.3, gore).

¹ Ovaj je dokument klasificiran kao povjerljiv na dan izdavanja. Oznaka povjerljivosti je skinuta u dva navrata: prvi je dio deklasificiran na 1020. DH sastanku zamjenika ministara (4.- 6. ožujka 2008.) a drugi na 1043. DH sastanku (2.- 4. prosinca 2008.).

² Prije stupanja na snagu Protokola br. 11. uz Konvenciju, ista je odredba bila unesena u članak 50. Konvencije.

³ U predmetu *Raffineries Grecques Stran i Stratis Andreatis protiv Grčke*, kada je Odbor ministara bio obaviješten o sporazumu o načinu isplate drugačijem od onog što je navedeno u presudi, posebice glede valute, provjerio je jesu li podnositelji izričito prihvatili nove načine

plaćanja i jesu li dogovorena pravila u skladu sa standardima Konvencije (vidi posebno sažetak Predsjedatelja na 585. sastanku (ožujak 1997.).

⁴ Stroga priroda obveze plaćanja kamate jasno se vidi u nekim presudama, kao u predmetu *Buffalo Srl in liquidation protiv Italije* (članak 41. presude), od 22/07/2004, izreka.

⁵ Ako je sam Sud zatražio nalaz i mišljenje vještaka, tada su vještaci u pravilu izravni primatelji na temelju presude: vidi na primjer predmet *Carbonara i Ventura protiv Italije* (presuda o pravičnoj naknadi od 11/12/2003, zahtjev br. 24638/94), ili predmet *Papamichalopoulos protiv Grčke* (presude od 24/06/1993 i 31/10/1995, zahtjev br. 14556/89).

⁶ Naznaka koju je iznijelo izaslanstvo Ujedinjenog Kraljevstva.

⁷ Kako bi se troškovi odvjetnika zaštitili od podnositeljevih vjerovnika ili zbog drugih uvjerljivih razloga. Vidi, na primjer, predmete *Bilgin protiv Turske* (presuda od 16/11/2000, zahtjev br. 23819/94), *Ipek protiv Turske* (presuda od 17/02/2004, zahtjev br. 25760/94), *Aksakal protiv Turske* (presuda od 15/02/2007, izreka). Vidi i *Scozzari i Giunta protiv Italije* (presuda od 13/07/2000).

⁸ Vidi na primjer predmet *Scozzari i Giunta*, presuda od 13/07/2000.

⁹ Vidi na primjer predmet *Ipek* (usporedi u prethodnom tekstu), u kojem je Sud na ime materijalne štete dosudio određeni iznos svakom od podnositeljevih sinova (koji su nestali), zaduživši podnositelja da čuva te iznose za nasljednike svojih sinova. Vidi također *Çelikkilek protiv Turske* (presuda od 31/05/2005).

¹⁰ U slučaju javne rasprave s podnositeljem, on je poznat vlastima, a problem o kojemu je ovdje riječ odnosi se samo na pisani postupak.

¹¹ Izaslanstvo Ujedinjenog Kraljevstva navelo je da prema njegovim izvorima prava, ovlast dana odvjetnicima za postupak pred Sudom podrazumijeva da se plaćanje izvrši njima.

¹² Tursko izaslanstvo je željelo istaknuti slijedeće:

U situaciji koja se ovdje ispituje, iako Sud nalaže (u načelu na podnositeljev zahtjev) da iznosi dosuđeni podnositelju budu plaćeni putem njegovog odvjetnika, on se u fazi izvršenja može slobodno dogovoriti s tuženom državom, uz nadzor Odbora ministara, da plaćanje bude izvršeno na drugi način, na primjer preko nekog drugog odvjetnika. Vidi, na primjer, predmet *Çelikkilek protiv Turske* (presuda od 31/05/2005), u kojemu je podnositelj tijekom postupka pred Sudom zatražio da iznosi koji bi mu mogli biti dosuđeni za troškove i izdatke budu plaćeni na račun njegovog odvjetnika u Ujedinjenom Kraljevstvu, što je Sud uzeo u obzir. Međutim u fazi izvršenja zatražio je da iznos bude plaćen njegovom novom odvjetniku u Turskoj, i to je konačno bilo prihvaćeno. Britanski se odvjetnik nije protivio.

¹³ Na primjer, u predmetima *Chichkov protiv Bugarske* (presuda od 09/01/2003, zahtjev br. 38822/97) i *Nikolov protiv Bugarske* (presuda od 30/01/2003, zahtjev br. 38884/97).

¹⁴ Vidi na primjer predmete *Jorge Nina Jorge i drugi protiv Portugala* (presuda od 19/02/2004, zahtjev br. 52662/99), *Nouhaud protiv Francuske* (presuda od 09/07/2002, zahtjev br. 33424/96), i *Yagtzilar i drugi protiv Grčke* (presuda o pravednoj naknadi od 15/01/2004, zahtjev br. 41727/98).

¹⁵ Međutim, izaslanstvo Ujedinjenog Kraljevstva navelo je da, prema njihovim izvorima prava, ne nastaje nikakav problem ako pravična naknada bude plaćena podnositeljevom odvjetniku. Ovo izaslanstvo dodaje da u slučaju problema kod podijele iznosa dosuđenih nekolicini podnositelja zajednički, Odbor ministara može pozvati Sud da u presudi odredi iznos koji treba biti isplaćen svakom podnositelju zasebno umjesto svima zajedno.

¹⁶ U predmetu *Yagtzilar* (navedenom u bilješci br. 14), podnositelji su postigli sporazum o podjeli sukladno njihovim interesima. Ovaj predmet je otvorio i pitanje utjecaja zabrane plaćanja kroz određeno vrijeme, koju je odredio domaći sud, radi osiguranja iznosa dugovanih odvjetniku podnositelja, posebno u pogledu zatezne kamatu.

¹⁷ Dodatak koji je predložilo tursko izaslanstvo.

¹⁸ Vidi, na primjer, predmete *Nouhaud protiv Francuske* (presuda od 09/07/2002, zahtjev br. 33424/96), *Loyen protiv Francuske* (presuda o prijateljskom rješenju - od 29/07/2003, zahtjev br. 43543/98) ili *Lemort protiv Francuske* (presuda o prijateljskom rješenju - od 26/04/2001, zahtjev br. 47631/99).

¹⁹ Ovaj se pojam koristi u Konvenciji UN-a o pravima djeteta (20/11/1989, Ujedinjeni narodi) i u Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i mjere za zaštitu djece (19/10/1996). U smislu ove druge konvencije, izraz „roditeljska odgovornost“ ima vrlo široki opseg i obuhvaća roditeljske ovlasti ili analogan odnos ovlasti koji određuje prava, ovlasti i odgovornosti roditelja, skrbnika ili drugih pravnih zastupnika u odnosu na osobu ili imovinu djeteta.

²⁰ Vidi, na primjer, predmet *Eriksson protiv Švedske* (presuda od 22/06/1989, zahtjev br. 11373/85, završna rezolucija [ResDH\(91\)14](#))

²¹ Vidi, na primjer, predmet *Scozzari i Giunta protiv Italije* (presuda od 13/07/2000, zahtjevi br. 39221/98 i 41963/98).

²² Vidi na primjer predmet *Scozzari i Giunta protiv Italije* (vidi bilješku br. 22); čini se da je slično rješenje prihvaćeno u predmetu *A protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda od 23/09/1998, zahtjev br. 25599/94).

²³ Vidi, na primjer, završnu rezoluciju [ResDH\(94\)48](#) o predmetu *Herczegfalvy protiv Austrije* (presuda od 24/09/1992, zahtjev br. 10533/83).

²⁴ Vidi na primjer predmet *Magalhaes Pereira protiv Portugala*, presuda od 26/02/2002, zahtjev br. 44872/98).

²⁵ Vidi na primjer predmet *Hutchison Reid protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 20/02/2003, zahtjev br. 50272/99).

²⁶ Vidi na primjer predmet *Herczegfalvy protiv Austrije* (vidi bilješku br. 24).

²⁷ O ovoj temi vidi, *inter alia*, dokument [CM/Inf\(98\)14rev](#) (sastavljen prije stupanja na snagu Protokola br. 11.): “*Primatelj pravične naknade u predmetima iz članka 32. u kojima smrt izvornog podnositelja nastupi tijekom postupka pred tijelima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava*”.

²⁸ Dokument CM/Inf(98)14rev.

²⁹ Pravilo 80. Poslovnika Suda : „... u roku od šest mjeseci nakon što je [stranka] saznala za tu činjenicu...“.

³⁰ Vidi, na primjer, predmet *Amassa i Frezza protiv Italije* (presude od 25/10/2001 i 09/01/2003 (revizija), zahtjev br. 44513/98).

³¹ Dodatak koji je predložilo tursko izaslanstvo.

³² Vidi npr. predmet *Credit i Industrial Bank protiv Češke* (presuda od 21/10/2003, zahtjev br. 29010/95).

³³ U predmetu *Buffalo Srl u likvidaciji protiv Italije* (presude o pravičnoj naknadi od 03/07/2003 i 22/07/2004, zahtjev br. 38746/97), u slučaju trgovačkog društva kojem je na čelu bila jedna osoba u svojstvu upravitelja i likvidatora, Sud je rekao da plaćanje podnositelju treba izvršiti u obliku pologa u korist upravitelja/likvidatora kod središnje banke tužene države.

³⁴ Vidi na primjer predmet *Västberga Taxi Aktiebolag i Vulic protiv Švedske* (presuda od 23/07/2002, zahtjev br. 36985/97). Treba primijetiti da su u predmetu *Presidential Party of Mordovia protiv Ruske Federacije* (presuda od 05/10/2004, zahtjev br. 65659/01), ruske vlasti postavile pitanje kome trebaju platiti pravičnu naknadu, s obzirom na činjenicu da podnositelj nema pravnu osobnost. Sam Sud je riješio problem tako što je preinačio presudu, navodeći da te iznose treba platiti odvjetniku.

³⁵ Vidi CM/Inf/DH(2008)7 preinačeno Dodatak (ograničeno).

³⁶ Vidi također predmet *Sovtransavto Holding protiv Ukrajine* (presude o pravičnoj naknadi od 25/07/2002 i 02/10/2003, zahtjev br. 48553/99).

³⁷ Vidi predmet *Qufaj Co. Sh.p.k protiv Albanije*, presuda od 18/11/2004 (zahtjev br. 54268/00).

³⁸ Vidi, na primjer, predmet *Dorigo protiv Italije* (presuda od 16/11/2000), zahtjev br. 46520/99), u kojemu je plaćanje izvršeno podnositeljevom bratu, jer je podnositelj bio osuđen na kaznu dugotrajnog zatvora.

³⁹ Vidi, na primjer, predmet *Demirel protiv Turske* (presuda od 28/01/2003, zahtjev br. 39324/98). Plaćanje je izvršeno u roku na štedni račun na ime podnositeljice, s tim da su joj vlasti dale jamstvo da može zakonito ovlastiti svog zastupnika u postupku pred Sudom, bez obzira na gubitak građanskih prava i stavljanje pod skrbništvo. S obzirom na ova jamstva, o kojima je podnositeljica bila obaviještena, smatralo se da je datum plaćanja bio dan kad je novac stavljen na štedni račun. Vidi također predmet *Barut protiv Turske* (presuda od 24/06/2003, prijateljsko rješenje, zahtjev br. 29863/96). U ovom se predmetu pojavio i jedan poseban problem. Novac nije bio na založnom računu kad ga je zastupnik podnositeljice pokušao podići, otprilike godinu dana nakon isteka roka za plaćanje. Budući da su turske vlasti brzo nakon što su bile obaviještene o problemu na koji je naišla podnositeljica izvršile plaćanje, Odbor je smatrao da je iznos bio stavljen na raspolaganje primateljici na prvotno navedeni datum.

⁴⁰ Vidi na primjer predmet *Mamatkulov protiv Turske* (presuda od 04/02/05): podnositelj služi doživotnu kaznu u Uzbekistanu.

⁴¹ Vidi na primjer predmet *N.M.T., J.B.B. i L.B.A. protiv Španjolske* (zahtjev br. 17437/90, ResDH(95)106), za predmet podnositelja koji je u bijegu.

⁴² Ovo se rješenje temeljilo na rješenju koje je prihvatio Odbor u predmetu *Müller protiv Švicarske* (presuda od 05/11/2002, završna rezolucija ResDH (2004)17 od 22/04/2004).

⁴³ Ovo je suprotno neformalnijoj praksi razvijenoj u odnosu na manja odricanja od zatezne kamate.

⁴⁴ Vidi *inter alia* predmet *Müller protiv Švicarske* (presuda od 05/11/2002, završna rezolucija ResDH(2004)17 od 22/04/2004).

⁴⁵ Vidi na primjer predmete *Bilgin protiv Turske* ili *Ipek protiv Turske* (bilješka 7), u kojima je primatelj kojeg je odredio Sud za dio dosuđenog iznosa bio odvjetnik, ali su svi iznosi zapravo bili isplaćeni podnositelju.

⁴⁶ Ovaj se problem može pojaviti i kad je pravična naknada već stavljena na raspolaganje podnositelju, na primjer kod agencije središnje narodne banke. U praksi to treba biti agencija u blizini podnositeljeva prebivališta, tako da ne treba daleko putovati kako bi preuzeo iznose (vidi, na primjer, talijansku praksu iz devedesetih godina prošlog stoljeća u tom pogledu).

⁴⁷ Sud je u presudi (tumačenje) o primjeni bivšeg članka 50. u predmetu *Ringeisen protiv Austrije* (presuda od 23/06/1973), rekao (stavak 14.): “kad je podnositelju dosudio pravičnu naknadu u iznosu navedenom u njemačkim markama, Sud je očekivao da će mu naknada biti isplaćena u toj valuti u Saveznoj Republici Njemačkoj, a ne drugačije. Kad je to odlučio, Sud je vodio računa između ostalog“ ...o nespornoj činjenici da je... “*Ringeisen imao prebivalište u Saveznoj Republici Njemačkoj*”. Sud je potvrdio ovu praksu u nedavnim presudama, na primjer u predmetu *Sroub protiv Republike Češke*, (presuda od 17/01/2006, zahtjev br. 5424/03), stavak 32., u kojem je Sud, s obzirom da je podnositelj imao prebivalište u inozemstvu i da je ukupne nastale troškove izračunao u kanadskim dolarima, smatrao svrhovitim isplatiti mu taj iznos u kanadskim dolarima, a ne u nacionalnoj valuti tužene države.

Glede prakse Odbora ministara, vidi između brojnih drugih primjera predmet *Osu protiv Italije* (presuda od 11/07/2002, zahtjev br. 36534/97), u kojem je plaćanje izvršeno u Njemačkoj, gdje je podnositelj živio; zatim predmet *Ciubano protiv Rumunjske* (presuda od 16/07/2002), u kojem je plaćanje izvršeno u Kanadi, gdje je podnositelj živio; predmet *Sylvester protiv Austrije* (presuda od 24. travnja 2003.), u kojem je plaćanje izvršeno u Sjedinjenim Državama, gdje je podnositelj živio i to njegovom odvjetniku; predmet *Labzov protiv Rusije* (presuda od 16/06/2005), u kojem je plaćanje izvršeno u Francuskoj, gdje je podnositelj živio i *Bianchi protiv Švicarske* (presuda od 22/06/2006), u kojem je plaćanje izvršeno u Italiji, gdje podnositelj živi; *Aoulmi protiv Francuske* (17/01/2006), u kojem je plaćanje izvršeno u Alžiru, gdje podnositelj živi.

⁴⁸ Vidi na primjer predmet *Poitrimol protiv Francuske*, u kojem je podnositelj živio u Sjedinjenim Državama i tražio plaćanje svom odvjetniku u Švicarskoj. Plaćanje je izvršeno u Švicarskoj. Vidi također predmet *Munari protiv Švicarske* (presuda od 12/07/2005), u kojem

je podnositelj, talijanski državljanin koji živi u Njemačkoj, zatražio da plaćanje bude izvršeno na bankovni račun u Italiji. Plaćanje je izvršeno u skladu s njegovim zahtjevom.

⁴⁹ Može se primijetiti da je u nekim predmetima u kojima je Sud naglasio potrebu iznimne revnosti zbog pitanja istaknutih u postupku (kad na primjer podnositelji boluju od neizlječive bolesti) iako je Sud odredio rok od tri mjeseca za isplatu, tijekom rasprava zamjenika ministara naglašena važnost plaćanja pravične naknade (i prihvaćanja bilo koje druge mjere) istom revnošću. Vidi na primjer predmet *Richard protiv Francuske* (presuda od 22/04/1998, zahtjev br. 33441/96).

⁵⁰ Na primjer, smrt podnositelja prije nego je Sud mogao donijeti presudu, a da nije o tome bio na vrijeme obaviješten (*Armando Grasso protiv Italije*, presuda – revizija - od 29/04/2003); pogreška pri određivanju podnositelja u presudi (pogrešno napisano njegovo ime, što je nekim nacionalnim vlastima plaćanje učinilo nemogućim) (*Íkincisoy protiv Turske*, presuda od 27/07/2004); ispitivanje osnovanosti predmeta (*Zwierzyński protiv Poljske*, presuda od 19/06/2001).

⁵¹ Po iskustvu Odbora ministara, ovakvo definiranje datuma plaćanja odgovara pojmovima koje je koristio Sud, posebno pojmovima „nagodba“ i „djelotvorna isplata“.

⁵² Vidi, *inter alia*, sažetak predsjedatelja zamjenika od 17. prosinca 2002. (819. sastanak DH, odjeljak 3), u kojemu je zabilježio:

“-svi se slažu da je sadašnji sustav kontrole plaćanja administrativno vrlo opterećujući, te da je Tajništvo pozvano ispitati načine kako ga pojednostavniti i da su

- delegacije prepoznale da bi pojednostavljeni sustav kontrole u iznimnim slučajevima mogao dovesti do pogrešnog zatvaranja predmeta, iako potrebne mjere izvršenja još nisu poduzete, ali su smatrale i da mogućnost da Tajništvo predloži preotvaranje predmeta kada primi informaciju o navodnoj pogrešci pruža učinkovito jamstvo za osiguranje učinkovitosti nadzora izvršenja od strane Odbora“.

⁵³ Vidi npr. *Magee protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda od 06/06/2000).

⁵⁴ Vidi na primjer predmet *Platakou protiv Grčke* (presuda od 11/01/2001, zahtjev br. 38460/97).

⁵⁵ Vidi, *inter alia*, predmet *Müller protiv Švicarske* (presuda od 05/11/2002, završna rezolucija ResDH(2004)17 od 22/04/2004), u kojem je Odbor ministara izričito zabilježio da je nalog došao do podnositelja u roku koji je odredio Sud. Još jedan vid ovoga predmeta bilo je podnositeljevo odbijanje da primi iznos o kojem je riječ.

⁵⁶ Vidi, na primjer, predmet *Gennari protiv Italije* (Rezolucija DH (99) 162, zahtjev br. 36614/98).

⁵⁷ Vidi, na primjer, predmete *Ruianu v. Romania* (presuda od 17/06/2003, zahtjev br. 34647/97) - pravična naknada na založnom računu u privatnoj banci; *Buffalo Srl u likvidaciji protiv Italije* (presude o pravičnoj naknadi od 03/07/2003 i 22/07/2004, zahtjev br. 38746/97) - pravična naknada na štednom računu u središnjoj banci; *Fernandez Fraga protiv Španjolske*

(zahtjev br. 31263/96, završna rezolucija DH(2000)151) - pravična naknada na štednom računu u banci za službene pologe.

⁵⁸ Vidi, na primjer, predmet *Platakou protiv Grčke* (presuda od 11/01/2001, zahtjev br. 38460/97).

⁵⁹ Tako je, na primjer, za talijanske predmete, osobito kad je plaćanja naložilo Ministarstvo pravosuđa (a to je većina predmeta, uključujući one o prekomjernoj duljini postupka) izaslanstvo moglo utvrditi da su iznosi preneseni u takvim predmetima došli do primatelja u prosjeku za najviše pet dana nakon konačne potvrde naloga za plaćanje.

⁶⁰ Vidi stavak 3.1.2 za podsjetnik o informacijama koje Odbor ministara očekuje kao dokaz o stavljanju na raspolaganje podnositelju. Praksa je u tom pogledu razmjerno fleksibilna, radi administrativne ekonomičnosti.

⁶¹ Vidi, na primjer, predmet *Ciobanu protiv Rumunjske* (presuda od 16/07/2002, zahtjev br. 29053/95), u kojemu se promjena tečaja na štetu podnositelja dogodila između trenutka kad su iznosi skinuti s računa države i trenutka kad su sjeli na podnositeljev račun. Od tužene se države nije tražilo da prihvati odgovornost za ovu promjenu okolnosti.

⁶² Takva je kamata plaćena u predmetima *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske* (Rezolucija DH(85)17), *Delta protiv Francuske* (Rezolucija DH(91)31), *Pine Valley protiv Irske* (Rezolucija DH(93)43) i *Papamichalopoulos protiv Grčke* (Rezolucija DH(98)309).

⁶³ Vidi, na primjer, Privremenu rezoluciju DH(96)251 i Konačnu rezoluciju DH(184).

⁶⁴ Jedan od mnogo primjera je predmet *Xenides-Arestis protiv Turske* (presuda od 07/12/2006, zahtjev br. 46347/99).

⁶⁵ Vidi, na primjer, predmet *Paulescu protiv Rumunjske* (prijateljsko rješenje, presuda od 20/04/2004, zahtjev br. 34644/97).

⁶⁶ Istaknuto je da to nije bilo tako u predmetima na koje se primjenjivao raniji članak 32., u kojima je kamata obračunata za cijeli mjesec kašnjenja.

⁶⁷ Ako je, na primjer, rok za plaćanje istekao dana 02/10/XXXX, a plaćanje glavnice je izvršeno na dan 26/10/XXXX, kamata će morati pokriti 24 dana, čak i ako je isplaćena samo tri mjeseca kasnije.

⁶⁸ Vidi, na primjer, *Xenides-Arestis*, već spomenutu presudu.

⁶⁹ Vidi, na primjer, *Paulescu*, već spomenutu presudu.

⁷⁰ Pitanje koje se rješavalo na prijedlog turskog izaslanstva.

⁷¹ Poslovnik Suda, Pravilo 80. (Zahtjev za reviziju presude)

“1. Ako se otkrije neka činjenica koja je po svojoj naravi mogla odlučno utjecati na ishod spora i koja, kad je presuda bila donesena, nije bila poznata Sudu i nije razumno mogla biti

poznata stranci, ta stranka može, u roku od šest mjeseci nakon što je saznala za tu činjenicu, zatražiti od Suda reviziju presude.”

⁷² Vidi, na primjer, presudu *Giuseppe Tripodi protiv Italije*, (pravična naknada, revizija) od 23/10/2001 ili *Santoni protiv Francuske*, presuda (revizija) od 01/06/2004.

⁷³ Vidi na primjer predmet *Stoicescu protiv Rumunjske*, presuda (revizija) od 21/09/2004.

⁷⁴ Vidi zahtjeve za reviziju postavljene u predmetu *Zwierzyński protiv Poljske*, presuda od 19/06/2001.

⁷⁵ Poslovnik Suda, Pravilo 81 (Ispravljanje pogrešaka u odlukama i presudama):

“Ne zadirući u odredbe o reviziji presuda i vraćanju zahtjeva na listu, Sud može, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev stranke podnesen u roku od mjesec dana od izricanja odluke ili presude, ispraviti pogreške u pisanju i računanju i očite netočnosti.”

⁷⁶ Vidi, na primjer, *Kuzu i drugi protiv Turske*, presuda od 10/01/2006, *Güzel Şahin i drugi protiv Turske*, presuda od 21/12/2006.

⁷⁷ Na primjer *Meh protiv Slovenije*, presuda od 09/03/2006.

⁷⁸ Vidi, na primjer, *Siffre, Ecoffet et Bernardini protiv Francuske*, 12/12/2006 ili *Colacrai protiv Italije*, 23/10/2001.

⁷⁹ Poslovnik Suda, Pravilo 79 (Zahtjev za tumačenje presude)

“1. Svaka stranka može tražiti tumačenje presude u roku od godinu dana od izricanja presude.”

⁸⁰ Vidi na primjer presudu *Ringeisen protiv Austrije* od 23/06/1973 (tumačenje presude od 22 lipnja 1972), presudu *Allet de Ribemont protiv Francuske* od 07/08/1996 (tumačenje presude od 10/02/1995).

⁸¹ *Ringeisen*, presuda, gore citirano.

⁸² *Ringeisen*, presuda, gore citirano, stavak 13.

⁸³ Vidi, na primjer, presudu *Armando Grasso protiv Italije* (presuda – revizija - od 29/04/2003), u kojoj je Sud presudio da tužena država mora svakom od nasljednika pokojnog g. Grassa izvršiti isplatu u roku od tri mjeseca od datuma kad je izmijenjena presuda postala konačna u okolnostima navedenima u članku 44., stavku 2. Konvencije. Isti se izričaj koristi između ostalog u presudama *Santoni protiv Francuske* (revizija, 01/06/2004), *Guerrera i Fusco protiv Italije* (revizija, 31/07/2003), *Ragas protiv Italije* (revizija, 17/12/2002).

⁸⁴ Vidi, na primjer, predmet *Siffre, Ecoffet i Bernardini protiv Francuske*, 12/12/ 2006 u kojem je kao ispravak pravična dodana naknada za dva podnositelja (dana 27/04/2007 tajnik Odjela pisao je strankama da nije postavljen zahtjev za upućivanje predmeta Velikom vijeću, presuda je donesena 12/12/2006, ispravljena je 27/03/2007, a postala konačna 23/03/2007.

⁸⁵ Vidi, na primjer, predmet *Tsfayo protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda od 14/11/2006) ili *Siffre, Ecoffet i Bernardini protiv Francuske*, gore citirano.

⁸⁶ Vidi, na primjer, predmet *Brumarescu protiv Rumunjske* (presude o pravednoj naknadi od 28/10/1999 i 23/01/2001, zahtjev br. 28342/95).

⁸⁷ Vidi, na primjer, predmet *Ruianu protiv Rumunjske* (presuda od 17/06/2003, zahtjev br. 34647/97).

⁸⁸ Vidi, na primjer, predmet *N.M.T., J.B.B. i L.B.A. protiv Španjolske* (zahtjev br. 17437/90, ResDH(95)106), za podnositelja u bijegu.

⁸⁹ Francusko izaslanstvo je ipak navelo da je, prema njegovim izvorima prava, stavljanje iznosa na raspolaganje podnositelju koji ne surađuje krajnje teško.

⁹⁰ Vidi, na primjer, predmet *Walder protiv Austrije* (presuda od 31/01/2001, zahtjev br. 33915/96).

⁹¹ Vidi, na primjer, predmet *Ruianu protiv Rumunjske* (presuda od 17/06/2003, zahtjev br. 34647/97).

⁹² Vidi, na primjer, predmet *Buffalo Srl u likvidaciji protiv Italije* (presude o pravičnoj naknadi od 03/07/2003 i 22/07/2004, zahtjev br. 38746/97) ili predmet *Platakou protiv Grčke* (presuda od 11/01/2001, zahtjev br. 38460/97).

⁹³ Vidi, *inter alia*, predmet *Fernandez Fraga protiv Španjolske* (zahtjev br. 31263/96, završna rezolucija DH(2000)151), u kojemu su vlasti tužene države obavijestile Odbor kako podnositelj očito ne surađuje te mu je stoga iznos dosuđen na ime pravične naknade stavljen na raspolaganje u banci za službene pologe, o čemu je bez odgode propisno obaviješten.

⁹⁴ Vidi, *inter alia*, konačno rješenje u predmetu *Müller protiv Švicarske* (zahtjev br. 4122/98, završna rezolucija ResDH(2004)17).

⁹⁵ Vidi, na primjer, predmet *Gennari protiv Italije* (Rezolucija DH (99) 162, zahtjev br. 36614/98).

⁹⁶ Vidi, na primjer, predmet *Müller protiv Švicarske* (presuda od 05/11/2002, Konačna rezolucija ResDH(2004)17 od 22/04/2004), u kojemu je Odbor ministara izričito primijetio u svojoj završnoj rezoluciji da je nalog došao do podnositelja u roku koji je odredio Sud.

⁹⁷ Vidi, na primjer, predmet *Mouesca protiv Francuske* (presuda od 03/06/2003, zahtjev br. 52189/99), u kojemu je plaćanje izvršeno na „CARPA“ račun odvjetnika.

⁹⁸ Vidi, *inter alia*, sažetak predsjedatelja zamjenika od 17. prosinca 2002. (819. sastanak DH, odjeljak 3), citiran gore u bilješci 44.

⁹⁹ Vidi, na primjer, predmet *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 11/07/2002: “Sud smatra primjerenim da se u načelu od sada na dalje sve pravične naknade koje se dosuđuju temeljem članka 41. Konvencije temelje na euru kao referentnoj valuti“. Vidi također, na isti način, presude *I. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od istog datuma ili

Janosevic, naprijed citirano. Podsjećamo da je 1. siječnja 2002. godine započela posljednja faza uvođenja eura. Od toga se dana u svakodnevnom životu počinju koristiti kovanice i novčanice u eurima. Tijekom nekoliko tjedana upotrebljavane su istovremeno sa nacionalnim gotovinskim sredstvima plaćanja. Tako je euro postao paralelno gotovinsko sredstvo plaćanja, dok je za negotovinske transakcije bio obvezatan. Ugovorom je predviđeno da se zamjena nacionalnih valuta mora obaviti najkasnije do 30. lipnja 2002. godine. U stvari, taj je rok u gotovo svim zemljama produljen do 28. veljače 2002. godine, a u Njemačkoj službeno do 31. prosinca 2001. (ali u stvari do 28. veljače 2002.), do 27. siječnja u Nizozemskoj, 9. veljače u Irskoj i 17. veljače u Francuskoj.

¹⁰⁰ Vidi, na primjer, predmet *Bolat protiv Ruske Federacije* od 05/10/2006.

¹⁰¹ Ako podnositelj živi u tuženoj državi, Sud obično nalaže pretvaranje u nacionalnu valutu tužene države. Vidi na primjer *Janosevic protiv Švedske* presuda od 23/07/2002 (stavak 114): “Iznos se dosuđuje u eurima, a treba ga pretvoriti u nacionalnu valutu na datum namirenja“. Vidi i *Pramov protiv Bugarske*, presuda od 30/09/2004, u kojoj je sud naložio tuženoj državi da podnositelju plati točno određene iznose na ime nematerijalne štete te troškova i izdataka, koje je trebalo pretvoriti u bugarske leve po stopi primjenjivoj na dan namirenja.

¹⁰² Ako podnositelj živi u zemlji koja nije tužena država i ako je zemlja njegovog prebivališta izvan euro zone, obično se nalaže pretvaranje u valutu države prebivališta. Vidi, na primjer, predmet *Sroub protiv Češke Republike* od 17/01/2006 u kojem je Sud smatrao da je svrhovito platiti mu dosuđeni iznos u kanadskim dolarima, a ne u valuti tužene države, s obzirom da je podnositelj imao prebivalište u inozemstvu i da je ukupne nastale troškove izračunao u kanadskim dolarima. Ovo odgovara općem pravilu opisanom u dijelu “Mjesto plaćanja”.

¹⁰³ Vidi, na primjer, *Aksakal protiv Turske* presuda od 15/02/2007: iznos dosuđen na ime troškova i izdataka određen je u eurima, koje treba pretvoriti u funte i platiti izravno odvjetniku u Ujedinjenom Kraljevstvu.

¹⁰⁴ Vidi, na primjer, predmet *Ciobanu protiv Rumunjske* (presuda 16/07/2002) u kojemu je tuženoj državi naloženo da podnositelju u roku od tri mjeseca od datuma kad je presuda postala konačna plati točno određeni iznos u eurima na ime materijalne i nematerijalne štete, koji je trebalo pretvoriti u američke dolare po stopi primjenjivoj na dan namirenja.

¹⁰⁶ Vidi posebno predmet *Kaya Mehmet protiv Turske* (presuda od 19/02/1998, zahtjev br. 22729/93) u kojemu je Sud naložio tuženoj državi da podnositelju, udovici i djeci njegovog brata plati dio iznosa u turskim lirama, a drugi dio u funtama. Usprkos takve odredbe, ukupan je iznos plaćen u turskim lirama. Primatelji nisu prigovorili, a Odbor je prestao ispitivati taj predmet sa stajališta pravične naknade od 966. sastanka (lipanj 2006.) nadalje. Vidi i predmet *Tanrikulu protiv Turske* (presuda od 08/07/1999, zahtjev br. 23763/94).

¹⁰⁷ U predmetu *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke* (Vidi završna rezolucija DH(97)184), kad je Odbor ministara bio obaviješten o sporazumu o uvjetima plaćanja različitom od uvjeta navedenih u presudi, posebno glede valute, provjerio je jesu li podnositelji uistinu prihvatili nove uvjete plaćanja i je li tako postignuta nagodba bila u skladu sa zahtjevima Konvencije. Vidi i sažetak predsjedatelja sa 585. sastanka (ožujak 1997.).

¹⁰⁸ Vidi, na primjer, predmet *Labzov protiv Rusije* (presuda od 16/06/2005, zahtjev br. 62208/00): iz presude Suda slijedi da je na dan donošenja presude podnositelj živio u Ruskoj

Federaciji. U fazi izvršenja podnositelj je zatražio da bude isplaćen u Francuskoj, svojoj novoj zemlji prebivališta. Razumne troškove prijenosa snosio je podnositelj.

¹⁰⁹ Kao kod iznosa dosuđenog na ime nematerijalne štete u predmetu *Tanrikulu protiv Turske* (presuda od 08/04/1999, zahtjev br. 23763/94).

¹¹⁰ Kao kod iznosa dosuđenog na ime troškova i izdataka u predmetu *Tanrikulu* (vidi gore).

¹¹¹ Tečaj koji se primjenjuje je srednji tečaj središnje banke tužene države. Veze na internetske stranice svih središnjih banaka mogu se naći na službenoj stranici Banke za međunarodna poravnanja na adresi: <http://www.bis.org/cbanks.htm>.

¹¹² Ako je taj tečaj bitno nepovoljniji za podnositelja, čini se da bi sukladno općoj dužnosti država da očuvaju vrijednost pravične naknade bilo tražiti bolji tečaj tako što će, na primjer, kupiti novac na povoljnijem tržištu, u pravilu u državi plaćanja (ovo se pitanje može pojaviti kod valuta čije međunarodno kolanje nije veliko).

¹¹³ Vidi posebno predmet *Zana against Turkey* (presuda od 25/11/1997, zahtjev br.18954/91): upotrebljen je tečaj na dan donošenja presude Suda, umjesto na dan namirenja. Izvršeno je dodatno plaćanje razlike.

¹¹⁴ Prethodno izlaganje o ovom pitanju možete pronaći u dokumentu CM/Inf(2004)3 od 10. veljače 2004.

¹¹⁵ Osim malog broja presuda (vidi posebno *Ringeisen*, *Piersack*, *Selmouni* i *Velikova*, citiranu u ovom dijelu), Sud se općenito nije smatrao nadležnim za davanje preciznih smjernica o izuzimanju iznosa dosuđenih na ime pravične naknade od pljenidbe, ostavljajući državama da to pitanje rješavaju tijekom izvršenja presude, pod nadzorom Odbora ministara. Na primjer, Sud je u predmetu *Philis protiv Grčke*, presuda od 27/08/1991, naveo da nije u mogućnosti prihvatiti podnositeljev zahtjev za utvrđenje da je dosuđeni iznos izuzet od pljenidbe (stavak 79). Vidi i tumačenje persude u predmetu *Allenet de Ribemont protiv Francuske* od 07/08/1996: Sud je, odgovarajući na zahtjev za tumačenje koji je podnijela Komisija, naveo da nije nadležan dati odgovor, zauzimajući stajalište da je postavljeno pitanje opće naravi.

¹¹⁶ Vidi, na primjer, slijedeće predmete, iz kojih je razvidno da je pljenidba dopuštena tek nakon što je utvrđeno da nema veze s povredom:

- *Deixler protiv Austrije*, završna rezolucija DH (99) 247: “...iznos pravične naknade [u odnosu na koji je izvršen prijeboj] s poreznim potraživanjima države. Prijeboj je izvršen u skladu s austrijskim pravom (...). U okolnostima toga predmeta nema nikakve veze između potraživanja države i utvrđene povrede.“

- *Hengl protiv Austrije*, završna rezolucija DH (98) 200: “...bečki Finanzprokurator obavijestio je podnositelja 12. prosinca 1997. o činjenici da je izvršio prijeboj 76.514 austrijskih šilinga na ime pravične naknade s istovjetnim potraživanjem države u skladu s presudom suda u *Döblingu* (br. 1C1481/92g od 27. listopada 1993.) i preostalih 13.486 austrijskih šilinga s dijelom poreznog potraživanja preko 5.000.000 austrijskih šilinga dospjelih 1. siječnja 1998. Ova potraživanja nemaju nikakve veze s povredom utvrđenom u ovom predmetu.“

- *Ververgaert protiv Nizozemske*, završna rezolucija DH (2000)7: "... Odbor ministara također je primio na znanje činjenicu da je vlada tužene države prebila iznos od 3.000 nizozemskih guldena, dosuđen na ime nematerijalne štete s podnositeljevim dugovanjima Ministarstvu pravosuđa, koja nisu povezana s povredom utvrđenom u ovom predmetu.

- Predmet *Hauschildt protiv Danske* (presuda od 24/05/1989) u kojem su troškovi zastupanja koje je imao podnositelj u postupku u kojem je bio povrijeđen članak 6. bili predmet plijenidbe koju je Odbor ministara prihvatio, budući da niti Sud niti Odbor nisu dvojili da je osuda bila osnovana, a sam podnositelj nije pred Sudom tvrdio da bi ishod domaćeg postupka bio povoljniji za njega da nije bilo povrede. Nije iskoristio ni postojeću zakonsku mogućnost da traži ponavljanje postupka. Za zaključke Suda vidi stavak 57. presude: „...u odnosu na odnosne suce, Sud je isključio osobnu pristranost (vidi stavak 47. gore). Utvrdio je da je u okolnostima ovoga predmeta bilo moguće dvojiti o nepristranosti nadležnih sudova, te da se podnositeljevi strahovi u tom pogledu mogu smatrati objektivno opravdanima (vidi stavak 52. gore). Ovo utvrđenje ne znači da njegova osuda nije bila osnovana. Sud ne može nagađati kakav bi bio rezultat postupka da nije došlo do povrede Konvencije (vidi naprijed navedenu presudu u predmetu *De Cubber*, Serija A br. 124-B, str. 18, st. 23.). Podnositelj zaista nije čak niti pokušao tvrditi da bi rezultat bio povoljniji za njega. Štoviše, s obzirom na utvrđeno nepostojanje osobne pristranosti, Sud nema pred sobom ništa što bi opravdalo takav zaključak...“.

¹¹⁷ Vidi predmet *Hauschildt*, naprijed citirano.

¹¹⁸ Mogu postojati iznimke kad se ponavljanje postupka ne dopusti iz čisto formalnih razloga, npr. zbog ukidanja zakona iz kojeg potječe povreda Konvencije.

¹¹⁹ U nekim su se predmetima postavila pitanja u vezi s pljenidbom u odnosu na privatne dugove, ali bilo je jasno da su ti dugovi nepovezani s povredama, tako npr. dugovi u predmetu *Allenet de Ribemont*, presuda od 10/2/1995. Vidi i presuda u kojoj je dano tumačenje od 7/8/1996. Osim pitanja koja se odnose na uzročnost, pljenidba pravične naknade radi osiguranja plaćanja privatnih dugova koji potječu iz postupka u kojem je došlo do povrede Konvencije također otvara važna pitanja pravne sigurnosti.

¹²⁰ Vidi, na primjer, predmet *Unterpertinger protiv Austrije* privremena rezolucija DH(89)2, u kojemu je nacionalni sud dopustio pljenidbu iznosa dosuđenog na ime nematerijalne štete radi isplate duga podnositelja za uzdržavanje njegova sina. Vidi i predmete *Werner protiv Poljske* (presuda od 15/11/2001, zahtjev br. 26760/95), *Jedamski i Jedamska protiv Poljske* (presuda od 26/07/2005, zahtjev br. 73547/01), *Malisiewicz-Gąsior protiv Poljske* (presuda od 06/04/2006, zahtjev br. 43797/98) i *Lopriore protiv Italije* (presuda od 11/12/2001, zahtjev br. 51668/99), u kojima je također dopuštena pljenidba iznosa dosuđenih na ime nematerijalne štete radi namirenja dugova podnositelja privatnim pojedincima.

¹²¹ Vidi predmete *F.W. Kremzow II* (Zahtjev br. 13715/88, privremena rezolucija od 19/10/1994) i *F.W. Kremzow III* (Zahtjev br. 15883/88, privremena rezolucija od 19/10/1994). U tim je predmetima Odbor, temeljem svoje ovlasti iz ranijeg članka 32. naložio da pravična naknada dosuđena na ime nematerijalne štete bude izuzeta od pljenidbe. Pitanje je li postojala veza, barem djelomična, između navedenog iznosa i povrede nije bilo jasno izloženo pred Odborom. Komisija je preporučila da u okolnostima tog predmeta iznose treba isplatiti osobno i da trebaju biti izuzeti od pljenidbe, što je tužena država spremno prihatala.

Odbor se složio s tim mišljenjem, ali je ipak dogovoreno da te odluke ne bi trebale stvoriti presedan dok se to pitanje podrobnije ne razmotri.

¹²² Vidi, na primjer, predmete *Deixler v. Austria*, *Hengl protiv Austrije* i *Ververgaert protiv Nizozemske*, u kojima su iznosi dosuđeni na ime nematerijalne štete zaplijenjeni kako bi se namirilil dugovi državi. Međutim nije zaplijenjen iznos dosuđen na ime troškova i izdataka – vidi dolje.

¹²³ Usporedi vrijeme između podnesaka stranaka, izrade nacrtu i donošenja presude, i to 3 mjeseca prije nego postane konačna i još 3 mjeseca za plaćanje pravične nagrade.

¹²⁴ Vidi, na primjer, predmet *Jedamski i Jedamska protiv Poljske* (presuda od 26/07/2005, zahtjev br. 73547/01) u kojem se tražila pljenidba cijele dosuđene pravične naknade radi namirenja dugova *bona fide* trećih strana, ali je država konačno dozvolila pljenidbu samo u odnosu na nematerijalnu štetu. Iznos dosuđen na ime troškova i izdataka je, za razliku od toga, bio izuzet od pljenidbe kako bi se osiguralo plaćanje odvjetnika podnositelja.

¹²⁵ Na primjer predmet *Selmouni v. France*, presuda 28/7/1999, stavak 133. (naprijed citirano u točki 104.). Vidi i predmet *Ververgaert protiv Nizozemske*, završna rezolucija DH (2000)7 (vidi i bilješku 8): temeljem svoje ovlasti iz bivšeg članka 32. Odbor ministara je naložio plaćanje iznosa nematerijalne štete te troškova i izdataka podnositelju. Podnositelj je državi dugovao novac. Država je zaplijenila pravičnu naknadu dosuđenu za nematerijalnu štetu (prije presuda u predmetima *Selmouni* i *Velikova*), ali ne i onu dosuđenu na ime troškova i izdataka, koja je isplaćena izravno podnositeljevom odvjetniku.

¹²⁶ Predmet *Janosevic protiv Švedske*: (usporedi dokument DD(2004)78 izdan 10/02/2004). Dio iznosa dosuđenih na ime troškova i izdataka zaplijenila je država, radi naplate podnositeljevih poreznih dugova, različitih od onih o kojima je bila riječ u postupku pred Europskim sudom. Međutim, odvjetnik je tvrdio da su njegovi troškovi već bili plaćeni predujmom koji je isplatila jedna udruga (udruga poreznih obveznika “*Skattebetalarnas förening*”) kojoj je podnositelj morao vratiti taj novac na način da joj isplati iznos koji je Sud dosudio na ime troškova i izdataka. Vlada je međutim tvrdila da ovaj navod nije dokazan, a OM je to prihvatilo.

¹²⁷ Vidi predmet *Papon protiv Francuske* u kojemu je jedan od podnositeljevih odvjetnika prigovorio pljenidbi iznosa dosuđenih na ime troškova i izdataka. Međutim, ova se pljenidba zapravo dogodila na zahtjev samog podnositelja, primatelja dosuđene pravične naknade, posredovanjem drugog odvjetnika, radi prijeboja poreznih dugova koji nisu bili povezani s postupkom pred Europskim sudom. Vidi i predmet *Nakach protiv Nizozemske* (presuda od 30/06/2005, zahtjev br. 5379/02), u kojemu je zastupnik vlade obavijestio podnositeljevog odvjetnika da država želi zaplijeniti iznos dosuđen na ime troškova i izdataka radi namirenja dugova prema državi utvrđenih sudskom odlukom povezanom s povredom Konvencije o kojoj je riječ u tom predmetu. Odvjetnik nije prigovorio.

¹²⁸ Vidi, na primjer, predmet *Ipek protiv Turske* (presuda od 17/02/2004, zahtjev br. 25760/94).

¹²⁹ Može se primijetiti da se u pravilu takvi problemi nisu pojavljivali u odnosu na pravičnu naknadu za materijalnu štetu, jer ona obično nije oporeziva.

¹³⁰ Vidi, na primjer, predmet *Vermeire protiv Belgije*, presuda (bivši članak 50.) 04/10/1993 (vidi stavak 9. et seq., posebno stavak 12. koji se odnosi na materijalnu štetu: “Porez na nasljeđivanje [...] mora se odbiti od tog iznosa“); *Iatridis protiv Grčke* (bivši članak 50.), 19/10/2000 (stavak 42.: Sud je umanjio procijenjenu materijalnu štetu „za 20% kako bi uračunao porez koji bi podnositelj trebao platiti na dosuđeni iznos“). Činjenica da se u izreci u pravilu ne uzima u obzir nikakav porez čini se u praksi ne uzrokuje nikakve probleme.

¹³¹ Vidi, na primjer, jedan od prvih predmeta, *Silver* (članak 50.) *protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 24/10/1983, *Luberti protiv Italije* presuda od 23/02/1984, *Johnston i drugi protiv Irske* presuda od 18/12/1986 i mnogo presuda nakon njih u kojima se u izreci kaže “konačni iznos treba uvećati za sav porez na dodanu vrijednost koji bi mogao biti naplativ”. Sud je u drugim predmetima naveo da je PDV uključen. Vidi, na primjer, *X. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. listopada 1982. (izreka: “Ujedinjeno Kraljevstvo treba platiti u ostavinu podnositelja, na ime domaćih troškova, iznos od tri stotine i dvadeset četiri funti (£324), uključujući porez na dodanu vrijednost”); *Campbell i Cosans* (raniji članak 50.) *protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 22. ožujka 1983. (vidi, na primjer, stavak 21. et seq: “Gđa Cosans potražuje na ime pavnih troškova i izdataka (...) uključujući i porez na dodanu vrijednost...“; Sud je odlučio da „Cijeli zahtjev stoga treba prihvatiti u svrhu članka 50“). Čini se da je razlika u postupanju odražavala način na koji su bili formulirani zahtjevi stranaka.

¹³² Vidi, na primjer za PDV, predmet *Philis protiv Grčke*, presuda od 29/05/1997 (PDV Ujedinjenog Kraljevstva jer je podnositelja zastupao odvjetnik iz Ujedinjenog Kraljevstva); *Aydin protiv Turske* presuda od 25/09/97 (PDV Ujedinjenog Kraljevstva jer je podnositelja zastupao odvjetnik iz Ujedinjenog Kraljevstva); *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunjske*, presuda od 25/01/2000 (francuski PDV jer je podnositelja zastupao odvjetnik Francuske). Za druge poreze vidi predmet *Sovtransavto protiv Ukrajine*, 25/07/2002 i 02/10/2003 (ruski porez na dobit).

¹³³ Vidi, na primjer, među presudama čiji broj postojano raste, *Rabia Calkan protiv Turske* presuda od 05/06/2001, *Mikulić protiv Hrvatske* presuda od 07/02/2002, *Goc protiv Poljske* presuda od 16/04/2002 i *Prokopovich protiv Rusije*, presuda od 18/11/2004.

¹³⁴ Neke države sudjelovale su u ovakvim promjenama ugrađujući sličnu obvezu u prijateljsko rješenje u kojemu su bile stranka: vidi, na primjer, prijateljsko rješenje sklopljeno u predmetu *A.S. protiv Turske* (presuda od 28. ožujka 2002.) i *Özdiler protiv Turske* (presuda od 27/06/2002) u kojemu je vlada ugovorila da dogovoreni iznos neće biti podložan ikakvom oporezivanju.

¹³⁵ U takvim slučajevima Sud u obrazloženju ispituje pitanja oporezivanja i općenito dosuđuje neto iznose „uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati“. Vidi, na primjer: *Prodan protiv Moldavije*, presuda od 18/05/2004 (usporedi stavak 74. i izreku); *Hirschhorn protiv Rumunjske*, presuda od 26/07/2007 (usporedi stavak 119. i izreku); *Radanović protiv Hrvatske*, 21/12/2006 (usporedi stavak 65. i izreku); *Kirilova i drugi protiv Bugarske* (članak 41.), 14/06/2007 (usporedi stavak 31. i izreku).

¹³⁶ U nekim je predmetima jasno da je pitanje PDV-a jedino porezno pitanje koje se može pojaviti (posebno kad je Sud dosudio iznos samo na ime troškova i izdataka ili na ime troškova i izdataka i na ime nematerijalne štete, time da ovo drugo u načelu nije oporezivo temeljem domaćeg zakonodavstva). Sud ovdje povremeno upućuje na pitanje PDV-a i ne

isključuje uz to i suvišnu „opću formulaciju“. U tim predmetima Sud ponekad rješava pitanje PDV-a u obrazloženju (vidi, na primjer predmet *Folgerø i drugi protiv Norveške*, 29/06/2007; *Janosevic protiv Švedske*, 23/07/2002 ili ponekad izravno u izreci (npr. *Rachdad protiv Francuske*, 13/11/2003; *Kroliczek protiv Francuske*, 02/07/2002). Također u drugim vrstama predmeta u kojima se postavlja pitanje drugih poreza, Sud ipak može odvojeno rješavati pitanje PDV-a i upotrijebiti „globalnu formulu“ za sve druge poreze (usporedi, na primjer, *Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske*, 19/04/2007; *Jalloh protiv Njemačke*, 11/07/2006; *Scordino protiv Italije (br. 3)*, 06/03/2007 - pravična naknada; *Zentar protiv Francuske*, 13/04/2006).

¹³⁷ Vidi, na primjer, *Klemeco Nord AB protiv Švedske*, 19/12/2006: u presudi se ne govori o PDV-u, samo se koristi globalna formula. Uz dosuđene iznose nije plaćen PDV jer se smatralo da je on uključen u te iznose. Isti je pristup primijenjen, između ostalog u predmetima *Tzekov protiv Bugarske* (23/02/2006), *Związek Nauczycielstwa Polskiego protiv Poljske* (21/09/2004), *Matheron protiv Francuske* (29/03/2005), *Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije* (12/10/2006), *Alliance Capital (Luxembourg) S.A. protiv Luxembourga* (18/01/2006). Vidi također predmet *Xenides-Arestis (članak 41.) protiv Turske*, 22. prosinca 2005. - memorandum [CM/Inf/DH\(2007\)19](#) i odluku koju su donijeli zamjenici ministara na 1007. sastanku u listopadu 2007., dokument [CM/Del/Dec\(2007\)1007](#) od 19/10/2007.

¹³⁸ Vidi, na primjer, pitanja postavljena u predmetu *Société de Gestion du Port de Campoloro et société fermière de Campoloro protiv Francuske*, 26/09/2006. Sud je naložio da tužena država plati podnositeljima naknadu pretrpljene štete zbog neizvršenja domaćih sudskih presuda, uvećanu za sav porez obračunat na iznose o kojima je riječ. Praktično rješenje nije bilo oporezivanje tih iznosa, zbog pojednostavljenja (jer bi država bila obvezna izvršiti povrat razrezanih poreza) i primjene načela prema kojem naknada štete koju dosudi sud nije oporeziva prema francuskom pravu.

¹³⁹ Za predmete u kojima je uključena i druga, ne samo tužena država vidi, primjerice, *Sovtransavto protiv Ukrajine* (presude od 25/07/2002 i 02/10/2003). Podnositelj trgovačko društvo prigovorio je da će u Rusiji, zemlji u kojoj je smješteno njegovo sjedište, iznosi dosuđeni na ime pravične naknade biti oporezovani s 24%. U skladu s općom formulacijom Suda „uvećano za sav porez koji bi mogao biti zaračunat“, u ovom je predmetu tužena država platila dodatni iznos koji odgovara porezu koji bi trgovačko društvo trebalo platiti u Rusiji. Drugi predmeti koji otvaraju ovakvu vrstu pitanja su *Batik protiv Ruske Federacije* (21/12/2006) i *Zlinsat, spol. S.r.o. protiv Bugarske* (15/06/2006, presuda o pravičnoj naknadi 10/01/2008). Drugo razumno rješenje, u skladu s onim navedenim u fusnoti, bilo bi da vlasti tužene države sklope poseban ugovor s vlastima države koja oporezuje kako bi osigurali da plaćeni iznosi budu izuzeti od oporezivanja.